

Uttredning av studieförbundens verksamhet och redovisning i Kronobergs län

2025-04-10

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Utredningens övergripande syfte och uppdrag	4
Avgränsningar.....	4
Metod och datainsamling.....	5
Aktuella styrdokument.....	6
Region Kronobergs överenskommelse med studieförbunden, 2022-10-07	6
Region Kronobergs Grundvillkor för studieförbund 2024.....	7
Nytt bidragssystem för statsbidrag till folkbildningen	7
Omvärldsbevakning	8
Nationella perspektiv	8
Andra regioner och en kommun	11
Redovisning av studieförbundens verksamhet i Region Kronoberg	13
Analys	51
Studieförbundens verksamhet och funktioner	51
Uppföljning av studieförbundens verksamhet.....	52
Studieförbundens utmaningar	53
Förslag och rekommendationer	54
Källor	56
Intervjupersoner och uppgiftslämnare.....	56
Bilagor	58
Bilaga 1: Tre regioner och en kommun.....	58

Sammanfattning

Nilsson & Månsson har genomfört utredningen i samarbete med Institutet för lokal och regional demokrati (ID) under perioden december 2024 – april 2025. Rapporten består av dokumentanalys, intervjuer, platsbesök och statistiksammanställning. Utredarna har intervjuat totalt 23 personer, individuellt eller i grupp.

Studieförbundens verksamhet har generellt minskat, på grund av minskade anslag. ABF arrangerar flest antal arrangemang och når flest antal deltagare av samtliga studieförbund. Därefter följer NBV. Åtta av nio studieförbund uppvisar en minskning av antalet arrangemang under 2024 (undantaget är Studieförbundet Vuxenskolan). Särskilt påfallande är den kraftiga nedgången i arrangemang och deltagare för Bilda och Medborgarskolan.

Alla studieförbund driver verksamhet genom studiecirklar, kulturarrangemang och övrig folkbildningsverksamhet. Studieförbunden har olika fokus vilket speglas i de verksamhetsåtaganden som varje förbund gjort i det nya systemet för statligt stöd.

Genom intervjuer och platsbesök har utredarna fått en mera nyanserad bild av studieförbundens verksamhet. Förbunden tycks spela en viktig roll för flera samhällsfunktioner, inte minst inom socialt hållbar utveckling. Studieförbunden har också en unik förmåga att mobilisera ideella krafter, vilket inte minst är viktigt för beredskapsfrågor. Flera förbund arbetar med psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet vilket är områden där studieförbunden kan bidra inom regionens arbete med folkhälsa. Förbunden arbetar också med att stärka föreningarnas organisatoriska kapacitet.

Studieförbunden har även en viktig roll inom länets kompetensförsörjning genom att erbjuda verksamhet som språkundervisning, samhällsinformation och arbetsförberedande studiecirklar, något som inte omfattas av folkbildningsmedel. Förbunden är även viktiga för att skapa arbetstillfällen för professionella kulturskapare genom att anlita kulturskapare som cirkelledare och till kulturprogram.

Studieförbundens uppföljningsarbete utgår i hög grad från villkoren för statsbidrag och förbunden har infört striktare kontroller och utvecklat kvalitetsarbetet under senare år. Omfattande rutiner för kontroll och kvalitetsarbete finns i alla studieförbund. Till exempel regelbundna registerkontroller för att upptäcka dubbelrapportering, stickprovskontroller, oanmälda besök och tydliga rutiner för internkontroll. Samtliga studieförbund erbjuder en grundutbildning för sina cirkelledare, vissa förbund har detta som ett obligatoriskt inslag. För alla studiecirklar upprättas en arbetsplan där även aktuellt studiematerial redovisas. Samtliga studieförbund upprättar ett samarbetsavtal med aktuella föreningar.

Vid genomgången av studieförbundens uppföljning av regionens villkor ser vi att samtliga studieförbund i hög grad uppfyller dessa. Dock har ingen nationella minoriteter som ett prioriterat område. Viss verksamhet bedrivs kopplat till dessa målgrupper men inget indikerar att detta är ett prioriterat område.

Relevant för frågan om uppföljning och kontroll är regionens kapacitet. I dagsläget arbetar en tjänsteperson på deltid med studieförbunden. Detta innebär att det i realiteten inte är möjligt att genomföra detaljerade kontroller på regional nivå.

Studieförbunden brottas med flera stora utmaningar, bland annat minskade bidrag och en föränderlig omvärld. Studieförbunden verkar i en brytningstid mellan ett mera tillitsbaserat och ett mera kontrollbaserat samhälle. Folkbildningsutredningen menar att folkbildningspolitik handlar

om att balansera olika intressen. Det offentliga ger stöd till folkbildningen för att främja de värden den tillför individ och samhälle, men vill också säkerställa att skattebetalarnas pengar används rätt. Folkbildningen vill å sin sida ta emot medel för kunna bidra till positiva effekter men vill samtidigt ha frihet att forma sin verksamhet. Genom att hitta en balanspunkt mellan dessa intressen kan tilliten öka och folkbildningen får bättre förutsättningar för att främja värden för individ och samhälle.

Utredaren ger bland annat följande rekommendationer till Region Kronoberg:

- Se över och förtydliga grundvillkoren och framförallt villkoret om nationella minoriteter. Inget av studieförbunden bedriver något aktivt arbete riktat till just dessa målgrupper. Flera riktar istället sina insatser mot utrikesfödda, socioekonomiskt svaga målgrupper etc.
- Öka dialogen med kommunerna, utifrån exempelvis Region Kalmar läns modell, med nätverk, verksamhetsbesök etc.
- Säkerställande av lokal närvaro: Eftersom flera förbund minskar sin geografiska närvaro kan regionen och kommunerna behöva stödja lokal samverkan, till exempel genom att tillhandahålla gemensamma lokaler för studieförbund.

Utredningens övergripande syfte och uppdrag

Nilsson & Månsson har genom upphandling tilldelats uppdraget om en utredning av studieförbundens verksamhet och redovisning i Kronobergs län. Utredningen har genomförts i samarbete med Institutet för lokal och regional demokrati (ID) under perioden december 2024 – april 2025. Syftet med utredningen är att genomföra en fördjupad granskning av studieförbundens verksamhet och redovisning. Utredningen har således undersökt verksamheternas arbete, studiecirkelnas utformning och syfte, studiematerial samt regelefterlevnad av regionens grundvillkor inklusive demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Nio studieförbund har granskats som var verksamma i Kronobergs län under åren 2023–2024.

Avgränsningar

Utredningen har inte granskat de enskilda studieförbundens ekonomi, och en detaljerad granskning av rapporterade aktiviteter har inte varit möjlig på grund av uppdragets omfattning. Utredarna vill särskilt påpeka att en avvikelse har uppdragats rörande NBV:s verksamhet i Lessebo kommun från en extern källa. Denna utredning ger en mer översiktlig bild av arbetet i Kronobergs län och det har inte funnits möjlighet eller tid att noggrant granska eller kontrollera hur de enskilda studieförbunden arbetar i kommunerna. Utredningen gör inte heller anspråk på att föreslå hur regionens fördelningsmodell för finansiering bör se ut, dessa aspekter redogörs till viss del i omvärldsbevakningen.

Definitioner

Vi använder Folkbildningsrådets definitioner av följande begrepp.

Folkbildning: utbildning och bildning för vuxna. Den är fri och frivillig i bemärkelsen att människor själva väljer om och när de vill delta.

Studieförbund: en mötesplats för bildning och kultur.

Studiecirkel: en liten grupp som gemensamt söker kunskap, utifrån deltagarnas intressen och behov. Alla cirkel har en plan och en ledare, men deltagarna har inflytande över cirkelns innehåll och upplägg.

Kulturprogram: kan vara teater, sång, föreläsningar eller konst som framförs inför publik.

De bidragsberättigade verksamhetsformerna definieras i detalj i ”Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden Villkor och fördelning från och med 2024” (Folkbildningsrådet 2023) ¹

Arrangemang: innefattar studiecirkel, kulturprogram och annan folkbildningsverksamhet. Detta begrepp används i regionens datainsamling av studieförbundens verksamhet.

Metod och datainsamling

Utredningen bygger på både en kvantitativ och kvalitativ datainsamlingsmetod, där tonvikten primärt ligger på den senare. Rapporten består av dokumentanalys, intervjuer, platsbesök och statistiksammanställning. Utredarna har intervjuat totalt 23 personer, individuellt eller i grupp. En förteckning över samtliga intervjupersoner finns i källförteckningen. Varje intervju tog i snitt två timmar. Rapporten återger inga direkta citat, men väl utdrag från samtal och diskussioner för att skildra och levandegöra tankar och reflektioner.

Nedanstående matris beskriver volymen på den datainsamling som rapporten bygger på.

Överblick av genomförd datainsamling (december 2024-mars 2025)	
Dokumentgranskning/textanalys	Verksamhetsplaner och årsredovisningar för samtliga studieförbund, aktuella utredningar och styrdokument.
Statistiksammanställning	Statistik avseende studieförbundens arrangemang och deltagare för åren 2023-2024.
Platsbesök inklusive intervjuer hos studieförbund	Platsbesök hos sju studieförbund. Intervjuer med totalt 16 representanter från studieförbunden.
Omvärldsbevakning och intervjuer med bl.a. Folkbildningsrådet, kommuner och tre andra regioner.	Totalt åtta intervjuer med representanter från Region Kalmar, Region Skåne, Region Blekinge, Alvesta kommun och Folkbildningsrådet.
Avstämningar med Region Kronoberg	Kontinuerliga avstämningar varannan vecka med regionens utvecklingssamordnare för kultur.
Stickprover av studieförbundens verksamhet	Inhämtade förteckningar över samarbetsföreningar samt policys om jäv och bisyssla.

¹ https://folkbildningsradet.se/media/4brepw02/beslutade-villkor-statsbidrag-till-studieforbund-2024_webb.pdf

Aktuella styrdokument

Följande avsnitt ger en kort överblick av de styrdokument som är relevanta för studieförbundens verksamhet. Inledningsvis konstaterar vi att all kulturverksamhet i Region Kronoberg tar sin utgångspunkt i Kulturplan Kronoberg 2025–2028.²

Region Kronobergs överenskommelse med studieförbunden, 2022-10-07

Först följer en sammanfattning av Region Kronobergs överenskommelse med studieförbunden som ligger till grund för grundvillkoren som redovisas längre ner i texten.

Region Kronoberg har ingått en kulturpolitisk överenskommelse med de tio³ regionalt verksamma studieförbunden via Kronobergs läns bildningsförbund. Målet är att uppnå regionala och nationella kultur- och folkbildningspolitiska mål samt garantera en stabil regional infrastruktur för kultur och folkbildning. Region Kronoberg strävar efter att erbjuda ett hållbart och inkluderande kulturliv. Studieförbunden spelar en viktig roll som bildningscenter, kulturarenor och demokratiska möjliggörare, och bidrar till både regionala och globala mål, inklusive Agenda 2030.

Studieförbunden ska använda de regionala driftsanslagen för att bedriva fri och frivillig folkbildningsverksamhet i Kronobergs län. Verksamheten omfattar studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. Varje studieförbund formulerar sina egna målsättningar och ansvarar för planering, genomförande och uppföljning av sin verksamhet. Arbetet ska präglas av principer som självständighet, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och mångfald.

Studieförbundens verksamhet finansieras bland annat av Regionala driftsanslag från Region Kronoberg. Fördelningsmodellen består av ett fast organisations- och spridningsanslag (15 %) och ett rörligt verksamhetsanslag (85 %), baserat på verksamhetens omfattning och antal deltagare.

Fördelningsmodellen är baserad på Folkbildningsrådets definitioner och vissa fördelningskriterier för statsbidrag, men har anpassats efter regionala förutsättningar. Modellen består av två delar: ett fast organisations- och spridningsanslag samt ett rörligt verksamhetsanslag.

1. Organisations- och spridningsanslag:

- 15 % av kulturnämndens ramanslag fördelas som ett fast anslag.
- Anslaget fördelas jämnt till de studieförbund som bedriver folkbildningsverksamhet i minst hälften av länets kommuner.
- Syftet är att främja lokal närvaro och organisation samt garantera en stabil regional infrastruktur för kultur och folkbildning.

2. Verksamhetsanslag:

- 85 % av kulturnämndens ramanslag fördelas som ett rörligt anslag.
- Syftet är att möjliggöra en mångfald av fri och frivillig folkbildningsverksamhet för länets invånare.

² https://www.regionkronoberg.se/contentassets/63cea45f4af24577ba4cce58a64f0c13/kulturplan-region-kronoberg-2025-2028_uppslag_tillg.pdf

³ Det fanns tio förbund när överenskommelsen ingicks.

- Fördelningen baseras på mängden verksamhet och antalet invånare som nås av verksamheten.
- Beräkningsgrunden inkluderar antal studietimmar, antal unika deltagare och antal kulturarrangemang, både för föregående år och genomsnittet av de två föregående åren.

Region Kronobergs Grundvillkor för studieförbund 2024

Här följer en sammanfattning av Region Kronobergs grundvillkor för studieförbunden. ⁴

Syfte och mål

- De regionala driftsanslagen ska stödja regionala och nationella kultur- och folkbildningspolitiska mål.
- Syftar till att garantera en stabil infrastruktur för kultur och folkbildning i Kronobergs län.

Grundläggande villkor

- Studieförbund måste uppfylla Folkbildningsrådets villkor samt Region Kronobergs krav.
- Verksamheten ska bedrivas i enlighet med Överenskommelse studieförbund och regionens styrdokument.

Mänskliga rättigheter och demokrati

Studieförbund ska följa mänskliga rättigheter och verka i linje med demokratiska principer.

Särskilt fokus sätts på:

- Jämställdhet
- Arbetsmiljö och professionella kulturskapares arbetsvillkor
- Tillgänglighet
- Barn och unga
- Nationella minoriteter

Nytt bidragssystem för statsbidrag till folkbildningen

Statsbidraget till studieförbunden regleras av Förordning (2015:218) och förvaltas av Folkbildningsrådet. Dokumentet ”Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden, Villkor och fördelning från och med 2024” (Folkbildningsrådet 2023) ⁵, beskriver det nya bidragssystemet. Här ges en kort sammanfattning.

Statsbidrag ges till studieförbund som uppfyller folkbildningsmålen, bedriver transparent och kvalitativ verksamhet samt rapporterar och granskas enligt tydliga riktlinjer. Det krävs att studieförbunden har ett systematiskt kvalitetsarbete och genomför internkontroller.

I det nya bidragssystemet får studieförbunden bidrag för tre år i taget. I så kallade verksamhetsåtaganden som studieförbunden lämnat in redogör de för vilken verksamhet de vill

⁴ <https://www.regionkronoberg.se/globalassets/kultur-och-upplevelser/grundvillkor-for-studieforbund-2025.pdf>

⁵ https://folkbildningsradet.se/media/4brepw02/beslutade-villkor-statsbidrag-till-studieforbund-2024_webb.pdf

genomföra, vilka målgrupper de vill nå samt hur de avser att jobba med de fem kvalitetsområden som i villkoren beskrivs som en förutsättning för att få ta del av statsbidraget. De fem kvalitetsområdena är: Bildning, Demokrati och delaktighet, Utbildning, Civilsamhälle och Kulturliv. Verksamhetsåtaganden tas på central nivå men förväntas efterlevas på regional och lokal nivå, dock med möjlighet till egna delmål.

Folkbildningsrådet gör en helhetsbedömning av verksamhets åtagandena bland annat i relation till folkbildningens kvalitetskrav, studieförbundens egna målsättningar och omvärldsanalys. Studieförbundens respektive storlek och tidigare verksamhet vägs också in. I Folkbildningsrådets första beslut fick fyra studieförbund en högre andel och fyra studieförbund fick en lägre andel av statsbidraget under de kommande tre åren, jämfört med tidigare. Beslutet innebär också att Iln Rushd Studieförbund inte fick en bidragsandel för åren 2025–2027.

Omvärldsbevakning

Omvärldsbevakningen inleds med några nationella perspektiv och fortsätter sedan med exempel från ett antal regioner och en kommun.

Nationella perspektiv

Utredningen Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid, (SOU 2024:42)

Först en kort sammanfattning av utredningen ”Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid”, (SOU 2024:42) ⁶ som bland annat syftar till att modernisera och stärka folkbildningspolitiken genom att förbättra styrningen, öka transparensen samt säkerställa att statsbidragen används på ett ändamålsenligt sätt. Regeringen har ännu inte tagit ställning till vilka förslag som ska läggas utifrån utredningen och inkomna remissyttranden.

Bakgrund och utredningsuppdrag

- Regeringen gav i juni 2022 i uppdrag till en särskild utredare att analysera och föreslå nödvändiga ändringar för att förbättra folkbildningens styrning och bidragshantering.
- Tilläggsdirektiv utvidgade uppdraget: Utredaren ska även överväga om ansvaret för statsbidragen delvis eller helt bör flyttas till andra myndigheter, samt föreslå åtgärder för att stärka kontroll, uppföljning och granskning av bidragsanvändningen.

Utmaningar för folkbildningen

- Folkbildningen har en bred och omfattande verksamhet som når många, men den har svårt att nå vissa underrepresenterade grupper.
- Det finns problem med att mäta och utvärdera effekterna, ett för stort fokus på kvantitet samt riskfyllda samarbeten, vilket delvis förvärrats av pandemin och ett pressat ekonomiskt läge.

⁶ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/06/sou-202442/>

- Globala megatrender påverkar också verksamhetens utmaningar och förändrar uppdragets karaktär.

Förslag och ny målstruktur

- En ny målstruktur föreslås med ett övergripande mål: att höja bildningsnivån, utbildningsnivån och öka delaktigheten i samhället.
- Fyra delmål lyfts fram:
 1. Bredda och fördjupa kunskapsutvecklingen hos fler individer.
 2. Öka intresset för kulturell utbildning och bildning samt bredda deltagandet i kulturlivet.
 3. Skapa fler möjligheter för övergång till arbetsliv och studier.
 4. Bidra till ökad samhällsgemenskap och sammanhållning genom att nå nya målgrupper.
- Tidigare fanns ett demokrativillkor som en del av målen för folkbildningen. Ett demokrativillkor föreslås även i utredningen. Det är ett likalydande demokrativillkor som regeringen föreslår för stöd ur Allmänna arvsfonden, vilket innebär att mottagare av statsbidrag måste agera i enlighet med grundläggande demokratiska värderingar.

Uppföljning, utvärdering och kontroll

- En ny modell för uppföljning och utvärdering av statsbidragen introduceras med flera nivåer av granskning, inklusive mer regelbundna externa revisioner.
- Myndigheter som Riksrevisionen, Myndigheten för kulturanalys, IFAU samt Centrum för idrottsforskning ska spela viktiga roller i denna utvärderingsprocess.

Myndighetsfrågan och kontroll

- Diskussioner har förts om huruvida den nuvarande självförvaltningsmodellen (där Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna ansvarar för statsbidragen) ska ersättas av en myndighetsmodell.
- Utredningen föreslår att självförvaltningsmodellen i huvudsak bör behållas, men med modifieringar för att stärka intern kontroll, uppföljning och utvärdering.
- Det framhålls att en övergång till en myndighetsmodell riskerar att minska folkbildningens fria och frivilliga karaktär samt dess närhet till verksamheten.

Slutsatser och rekommendationer

- Det är avgörande att hitta en balans mellan statens krav på kontroll och folkbildningens behov av frihet för att bibehålla förtroendet för statsbidragssystemet.
- Vidare rekommenderas att folkbildningens aktörer jobbar för att nå ut till underrepresenterade grupper och att ytterligare åtgärder vidtas för att förbättra redovisningssystem och transparens i bidragsanvändningen.

Sammanfattningsvis lyfter utredningen fram behovet av en modern och transparent folkbildningspolitik där effektiv styrning, förbättrad kontroll och regelbunden utvärdering kombineras med att bevara den unika, fria karaktären i folkbildningen. Detta är nödvändigt för att främja en ökad bildning, utbildning och delaktighet i samhället, samtidigt som förtroendet för statens hantering av medlen upprätthålls.

Region Kronobergs remissyttrande – Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid, (SOU 2024:42)

Här följer en sammanfattning av Region Kronobergs remissyttrande på utredningen SOU (2024:42). Region Kronoberg ställer sig positiv till utredningen som helhet och vill belysa vikten av en välfungerande folkbildning i ett demokratiskt samhälle. Region Kronoberg stödjer bevarandet av självförvaltningsmodellens för fortsatt armlängds avstånd mellan stat och folkbildning. Yttrandet belyser även delar av förslagen som bör modifieras eller hanteras med försiktighet kopplat till folkbildningens egenvärde. Detta rör främst farhågor kring en ökad administrativ börda, vilket på sikt kan påverka andelen faktisk folkbildningsverksamhet som är möjlig att genomföra. Region Kronoberg anser även att begreppet demokrati bör inkluderas i folkbildningens mål för att säkerställa dess fortsatta roll i de folkbildande aktörernas samhällsviktiga uppdrag och historiska arv.

SKR:s yttrande angående betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Här följer en sammanfattning av Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) remissyttrande ⁷.

SKR tillstyrker:

- Att självförvaltningsmodellen behålls, där Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna fortsätter att fördela statsbidragen.
- Att uppföljning, utvärdering, kontroll och transparens förbättras, vilket anses nödvändigt för att stärka statens tillit till folkbildningen.

SKR avstyrker:

- De föreslagna delmålen för folkbildningspolitiken i sin nuvarande form och vill se en tydligare koppling till folkbildningens demokratiska roll.
- De föreslagna indikatorerna för uppföljning, då dessa anses vara för detaljerade eller otillräckliga. SKR anser att indikatorerna ska kunna justeras utan riksdagsbeslut.
- Förslaget att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) ska ta över statsbidragshandlingen.
- Att ökade kostnader för regioner och folkhögskolor ignorerats i utredningen, exempelvis ökade administrativa krav. SKR anser att dessa bör finansieras enligt finansieringsprincipen.

⁷ <https://skr.se/download/18.11c8c0ff19319cec00830e64/1731675829420/WEBB-09-SKR-Yttrande-Remittering-av-betankandet-Bildning-utbildning-och-delaktighet.pdf>

- Förslaget att finansiera ökade kostnader för staten genom att ta medel från statsbidragen till folkbildningen.

Sammanfattningsvis stödjer SKR bevarandet av självförvaltningsmodellen och stärkta kontrollåtgärder men är kritiska till flera delar av förslagen som rör finansiering, målformulering och indikatorer.

Folkbildningsrådet, Morgan Öberg, enhetschef

Morgan Öberg, chef för Enheten för studieförbund, på Folkbildningsrådet, betonar att finansieringsfrågor är den viktigaste utmaningen för studieförbunden framöver. Kraftiga nedskärningar har lett till att förbunden tvingas anpassa sin organisation och verksamhet. Samtidigt påverkas de av det nya statliga bidragssystemet och den förändrade politiska debatten kring civilsamhället och folkbildningen.

Många regioner granskar nu sina stödmodeller för studieförbunden och tar kontakt med Folkbildningsrådet för vägledning. Den nya statliga bidragsmodellen har skiftat fokus från kvantitet till kvalitet, men ännu har inga regioner förändrat sina system helt. Regionerna bör se studieförbunden som en del av en större samfinansiering och fokusera på vilken nytta de kan ge för den regionala utvecklingen.

För att säkerställa rättvis bidragsfördelning måste regionerna hitta en balans mellan tillit och kontroll. De kan använda nationella kvalitetsindikatorer men bör undvika alltför detaljerade krav som kan bli en administrativ börda för de ideella aktörerna. Region Kronoberg uppmanas att hålla processen enkel och inte skapa onödig administration.

Folkbildningsrådet utvecklar en förenklad kommunmodell för bidragsfördelning och några regioner har visat intresse för en motsvarande modell på regional nivå. Tidigare granskningar har visat att dokumentation ofta är bristfällig eftersom ideella aktörer inte alltid redovisar sina aktiviteter utförligt. Direkt dialog med ledare och deltagare kan därför vara ett viktigt komplement till dokumentgranskning.

Studieförbunden kan spela en större roll i regional kompetensförsörjning, särskilt inom framtidsområden som AI och beredskapsfrågor, menar Folkbildningsrådet. Finansieringsosäkerhet gör dock att vissa aktörer tvekar att arbeta med grupper som har långt till demokratin. För att förbättra uppföljningen av studieförbunden behöver regionerna tydligare kunna motivera kvalitativa bedömningar, exempelvis genom självvärderingar och dialogprocesser.

Slutligen finns en utmaning i att synliggöra vad studieförbunden gör med sin grundfinansiering. Istället för enbart tabeller och staplar behövs format som tydligare beskriver deras verksamhet och effekt. Om regionerna kan enas om en gemensam modell för effektrevisning kan detta stärka transparensen och förståelsen för studieförbundens roll.

Andra regioner och en kommun

I samarbete med beställaren har vi valt att titta på tre regioner som har olika upplägg för samarbetet med studieförbunden. Vi har även valt att belysa en kommuns perspektiv, Alvesta kommun. Här följer en sammanfattning av intervjuerna. Intervjuerna redovisas i Bilaga 1.

Region Blekinge

- Bidrag till studieförbund fördelas via Blekinge Läns Bildningsförbund, med krav på verksamhet i minst tre av fem kommuner.
- Systemet premierar geografisk spridning och bygger på föregående års verksamhet.
- En pott fördelas till utveckling via Blekinge Läns Bildningsförbund.
- Regionen har en nära dialog med bildningsförbundet men har inte gjort specifika granskningar.
- Inga större förändringar planeras i bidragsmodellen.
- Betonar vikten av den ideella sektorn, särskilt inom beredskapsfrågor.

Region Kalmar län

- Bidrag fördelas utifrån ansökan och SCB-statistik, där antal unika deltagare och kommuner är viktiga faktorer.
- Pågående översyn av bidragssystemet med nytt system planerat till 2026.
- Säkerställer demokratiska värderingar genom Folkbildningsrådets kvalitetssystem.
- Samverkar med kommuner för att skapa en samordnad bidragsmodell.
- Betonar vikten av att föra dialog med studieförbunden och låta politikerna lära känna studieförbunden.
- Planerar att regelbundet hålla gemensamma konferenser med studieförbunden.

Region Skåne

- Fördelar bidrag själva sedan 2010 utan Länsbildningsförbundet.
- Två överenskommelser ligger till grund för bidragen, "Överenskommelse mellan folkbildningen i Skåne och Region Skåne" och "Överenskommelse om samverkan mellan Region Skåne och Idéburen sektor i Skåne".
- Bidrag fördelas utifrån studietimmar, unika deltagare och tematiska satsningar.
- Region Skåne säkerställer att bidragen fördelas enligt styrdokument genom ansökningar i regionens portaler och årliga samtal med förbunden.
- Kulturplanens prioriterade områden är utgångspunkten för både ansökningar och samtal, och detta gäller alla stödmottagare.
- Samverkar med kommuner men ser utmaningar med att vissa inte ger stöd till studieförbund.
- Betonar långsiktig samverkan och ser positiva effekter av samarbetet med studieförbunden.

Alvesta kommun

- Fördelar bidrag utifrån studietimmar och kulturarrangemang men har begränsade resurser för uppföljning.
- Samarbetar med studieförbund vid behov, bland annat inom föreningsutveckling.
- Önskar tätare dialog med studieförbunden men saknar resurser. Här skulle regionen kunna ta en mera aktiv roll och samordna frågan till exempel på kulturchefsnätverket.
- Vill att studieförbunden blir bättre på att synliggöra sin verksamhet.
- Regionens roll kan stärkas i samordning och kravställning.

Redovisning av studieförbundens verksamhet i Region Kronoberg 2023-2024

Följande avsnitt redogör för de intervjuer som har genomförts med nio studieförbund som bedriver eller har bedrivit verksamhet i Kronobergs län. Ibn Rushd, som för närvarande avvecklar sin verksamhet, ingår också i sammanställningen. Avsnittet belyser bland annat studieförbundens organisation, utformning av studiecirklar, regelefterlevnad samt framtida prioriteringar. Varje studieförbund redovisas separat följt av en summerande tabell som sammanfattar deras arbete utifrån regionens grundvillkor.

Arbetarnas bildningsförbund (ABF)

- Antal anställda i Kronobergs län: 21
- Största medlemsorganisationer: Socialdemokraterna, LO, KF samt seniororganisationer och funktionsrättsorganisationer
- Bedriver verksamhet i samtliga kommuner i Kronobergs län (gäller både 2023 och 2024)

Organisationens struktur och verksamhet

ABF:s idéprogram utformas nationellt i samarbete med medlemsorganisationerna och revideras vart tionde år. Programmet beskriver organisationens syn på demokrati, bildning, kultur och delaktighet. På regional nivå fokuserar ABF på att aktivt stödja föreningar. Eftersom organisationen har en omfattande medlemsstruktur, utgör stödet till föreningarna en central del av verksamheten. Det handlar inte bara om att erbjuda studiecirklar utan även om att stärka föreningarnas organisatoriska kapacitet, exempelvis genom styrelse- och funktionsutbildningar.

ABF har ett nära samarbete med studieorganisatörer inom föreningar, bland annat inom fackliga organisationer. Ett viktigt fokus är att stärka deras roll och ge dem de verktyg de behöver för att utveckla studie- och folkbildningsverksamheten. Medlemskap i ABF beviljas på nationell nivå.

Föreningar som vill bli medlemmar bjuds in till styrelsen eller verkställande utskottet för en bedömning av om deras syfte överensstämmer med ABF:s värdegrund. Vid godkännande upprättas ett samarbetsavtal som tydliggör både värdegrund och praktiska åtaganden. Dessutom samråder ABF med Länsbildningsförbundet för att säkerställa att föreningen inte redan samarbetar med ett annat studieförbund. För att säkerställa kvalitet och kontinuitet genomförs både planerade och spontana besök i verksamheterna. Utbildningarna utvärderas på olika sätt, antingen genom traditionella pappersenkäter eller digitala verktyg.

Studiecirklar och verksamhetens genomförande

Samtliga cirkelledare genomgår en introduktion med en verksamhetsutvecklare, där ABF:s värdegrund och förutsättningarna för studiecirkelverksamhet klargörs. Under introduktionen bedöms även cirkelledarnas lämplighet utifrån en utvärderingsmall. Dessutom går man igenom riktlinjer och förväntningar innan ett slutgiltigt godkännande ges.

Det finns en grundutbildning för cirkelledare, som genomförts av cirka 70 procent. Utöver detta erbjuds kontinuerlig kompetensutveckling och fördjupningsutbildningar. De senaste åren har särskilda utbildningar utvecklats med teman som gruppdynamik och konflikthantering. Dessutom anordnas inspirationskvällar med olika fokusområden, exempelvis projektutveckling.

Cirkelledaren ansvarar för att utforma en arbetsplan som tydligt beskriver studiecirkelns syfte och mål. Denna granskas och godkänns av en verksamhetsutvecklare innan studiecirkeln startar. Det finns inga strikta riktlinjer för hur en studiecirkel ska utformas, utöver att den ska vara förankrad i ABF:s värdegrund. Verksamhetsutvecklaren har en central roll i kvalitetsarbetet och har en löpande dialog med cirkelledaren för att säkerställa att arbetsplanen följs. Studiematerialet granskas via arbetsplanen och vid behov görs djupare granskningar utifrån verksamhetsutvecklarens bedömning.

Regelefterlevnad och kvalitetsarbete

För att säkerställa kvalitet och hantera eventuella risker har ABF etablerat ett centralt kvalitetsnätverk som kontinuerligt identifierar och analyserar riskparametrar. Nätverket träffas regelbundet och fungerar som en kontrollfunktion för att upptäcka och åtgärda eventuella avvikelser.

Varje ABF-avdelning har en kvalitetsansvarig som följer upp både värdegrundsrelaterade frågor och innehållsmässiga aspekter av verksamheten. En del av kvalitetsarbetet innefattar databasanalyser för att identifiera ovanliga avvikelser eller ökningar inom specifika områden. Denna form av systematisk kvalitetskontroll infördes 2020 och har sedan dess varit en viktig del i det interna kvalitetsarbetet.

Samtliga ABF-avdelningar upprättar årligen en kvalitetssäkringsplan baserad på statsbidragets villkor. I vissa kommuner genomförs årliga uppföljningssamtal mellan studieförbunden och kultur- och fritidsförvaltningar. Kvalitetskraven på kommunal, regional och statlig nivå bedöms i huvudsak vara samstämmiga. Länsbildningsförbunden utgör också en värdefull

samverkansplattform där studieförbunden kan lyfta gemensamma utmaningar och dela erfarenheter.

Uppföljning av Region Kronobergs villkor

ABF:s avdelning i Kronoberg har en distriktsfunktion och är mottagare av regionbidraget. Därför upprättas en separat verksamhetsplan för den regionala verksamheten, med särskilt fokus på föreningar med distriktsbaserad verksamhet, såsom PRO, LO och funktionsrättsorganisationer.

Inom kulturverksamheten prioriteras större arrangemang, exempelvis Kulturnatten och Berättarnätverket, samt utvalda föreläsningar. Samtidigt bedrivs ett övergripande kvalitetsarbete som både utgår från nationella krav och samspelar med regionens villkor. Däremot är verksamhetsberättelsen inte fullt anpassad efter grundvillkorsbilagan för rapporteringen till Region Kronoberg.

Tidigare inbjöds tjänstepersoner från regionen regelbundet till dialogmöten, men dessa har uteblivit under de senaste åren. Det upplevs som värdefullt att kunna diskutera villkor och kvalitetsfrågor i direkta samtal, snarare än att enbart ta del av skriftlig information.

Länsbildningsförbundet spelar en central roll i att skapa en strukturerad samverkan mellan studieförbunden i länet. Under deras möten är frågor om etik och kvalitet en stående punkt på agendan och eventuella avvikelser i föreningars verksamhet uppmärksammas.

Länsbildningsförbundet för även en löpande dialog med regionen. ABF samarbetar med andra studieförbund i länet vid större initiativ, exempelvis "En vecka fri från våld", där man gemensamt samordnar olika aktiviteter.

Samarbete med föreningar

Samarbetet kan inledas genom en ömsesidig kontakt, där antingen ABF eller föreningen tar initiativet. Föreningens representanter bjuds in till det verkställande utskottet eller styrelsen, där en bedömning görs av huruvida föreningens syfte överensstämmer med ABF:s värdegrund. Dessutom säkerställs att föreningen inte är ansluten till något annat studieförbund.

ABF fördelar inga ekonomiska bidrag till samsarbetsföreningar. Istället ligger fokus på att vara en pedagogisk resurs, främst inom föreningsutveckling. Stödet kan inkludera hjälp med lokaler, teknik och dylikt. En mindre andel av ABF:s omsättning (1–2 procent) används för att ersätta föreningars faktiska kostnader, exempelvis lokalhyra, inköp av studiematerial och reseersättning för cirkelledare. Alla ersättningar måste vara direkt kopplade till den folkbildningsverksamhet som genomförs. Tidigare var lokalfrågan en av de största utmaningarna. Tidigare kunde föreningar få ersättning för användning av sina egna lokaler, men numera ersätts endast de timmar som lokalen används för folkbildningsverksamhet. Samarbetet regleras genom samsarbetsavtal och med kontinuerliga uppföljningar av verksamhetsutvecklarna.

Framtida prioriteringar

ABF välkomnar den nya nationella modellen med ökat fokus på kvalitativa aspekter. Under de senaste åren har omfattande kompetensutveckling genomförts för personalen, och den digitala plattformen *Gustav*⁸ har vidareutvecklats. Dessutom har ABF infört en treårig verksamhetsplan baserad på verksamhetsåtagandena. Lokal närvaro är en fortsatt prioritet, trots de kostnader det medför. För att stärka detta arbete krävs tydliga mål för innehåll, målgrupp och kvantitativa resultat inom varje kommun.

Ett viktigt fokusområde är att förbättra stödet till personer med funktionsvariationer, särskilt de med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) som befinner sig i utanförskap. För att nå dessa grupper behöver man utveckla sin uppsökande verksamhet. Dessutom planeras satsningar på grupper för utrikesfödda, med särskilt fokus på kvinnor.

Tidigare har dialogen med Region Kronoberg varit mer regelbunden. ABF ser ett behov av att stärka denna kontakt och föreslår årliga möten mellan regionen och studieförbunden för att säkerställa en kontinuerlig och konstruktiv dialog.

⁸ Gustav är en förkortning för Gemensam Utveckling av Studieförbundens Administrativa Verksamhetssystem. Gustav är ett samarbete mellan samtliga åtta studieförbund med syfte att utveckla och förvalta ett gemensamt system för all studieverksamhet.

Sammanfattning av ABF:s arbete utifrån regionens grundvillkor

Mänskliga rättigheter och demokrati

ABF säkerställer att mänskliga rättigheter genomsyrar verksamheten genom sin värdegrund, idéprogram och inkluderingspolicy. ABF arbetar nära sina samarbetsföreningar och har samarbetsavtal som tydliggör respektive parts åtaganden.

Jämställdhet

Jämställdhetsarbetet bedrivs på flera nivåer, bland annat genom en blandad styrelse och en jämn könsfördelning bland både anställda och deltagare. Cirka 50 procent av deltagarna är kvinnor, men det finns ett identifierat behov av att öka jämställdheten. Jämställdhet är en prioriterad fråga och utgör ett av verksamhetens åtaganden.

Arbetsmiljö och professionella kulturskapares arbetsvillkor

ABF följer en nationell modell för utvecklingssamtal där arbetsmiljöparametrar ingår. Dessutom hålls regelbundna samråd med skyddsombud. Inom musikverksamheten tar ABF arbetsgivaransvar för vissa band och artister. I de fall där föreningar agerar arrangörer fungerar ABF som arbetsgivare.

Tillgänglighet

ABF:s inkluderingspolicy lyfter tillgänglighet som en central del av en inkluderande verksamhet. Ett särskilt prioriterat område framöver är att nå personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). ABF samarbetar aktivt med organisationer inom funktionsrättsrörelsen för att utveckla insatser inom detta område.

Barn och unga

Även om inga specifika satsningar på barn och unga har genomförts, arbetar ABF genom föreningar för att nå denna målgrupp. Exempelvis stöds föreningar som driver boliviansk folkdans och samarbete sker med Ljungby Nördförening och Leader Linné för att inkludera fler unga. I Älmhult utvecklas projektidéer för att integrera barn med utländsk bakgrund, särskilt de vars föräldrar arbetar på IKEA. Dessutom har ABF inlett en samverkan med Växjö kommun genom initiativet *Kvinnor emellan* på Panncentralen.

Nationella minoriteter

Arbetet med nationella minoriteter är för närvarande inte en prioriterad del av den regionala verksamheten. I Ljungby finns dock ett samarbete med svensk-finska föreningen. 2024 genomfördes ett projekt som lyfte finska krigsbarns historia. ABF arbetar främst projektbaserat för att uppmärksamma och belysa frågor kopplade till nationella minoriteter.

Bilda

- *Antal anställda i Kronobergs län: 3*
- *Största medlemsorganisationer (Bilda har inga medlemsföreningar): Frikyrkan, katolska samt ortodoxa kyrkan*
- *Bedriver verksamhet i samtliga kommuner i Kronobergs län (gäller både 2023 och 2024)*

Organisationens struktur och verksamhet

Bilda är det minsta studieförbundet och har inga medlemsföreningar utan lokala samarbeten med främst kyrkor och församlingar. Bildas verksamhet vilar på en kristen livsåskådning och en grundläggande tro på allas lika värde. Många församlingar har en hög medvetenhet kring demokrati och förhållningssätt. Kyrkorna spelar en viktig roll genom sitt omfattande sociala arbete och når många utrikesfödda genom sina verksamheter. Bilda samverkar därför med flera församlingar för att ytterligare stärka stöd till dessa målgrupper. Centrala insatser inkluderar språkundervisning, samhällsinformation och arbetsförberedande studiecirkelar. Bilda driver även ett projekt som heter "Familjekompis" tillsammans med Rädda Barnen. Även om projektet inte är statsbidragsberättigat ligger det i linje med verksamhetens syften. På grund av neddragningar har man varit tvungen att hitta andra finansieringsmöjligheter. Bilda anordnar även arbetsförberedande studiecirkelar i egen regi för utrikesfödda personer.

Studiecirkelar och verksamhetens genomförande

Bildas tre stora profilområden utgörs av kultur, kyrka och samhälle. Inom dessa områden erbjuds bland annat studiecirkelar som berör livstolkning och existentiella frågor. Ungefär hälften av Bildas verksamhet bedrivs i egen regi, särskilt inom musikområdet, medan den andra hälften sker i samarbete med olika församlingar. Bildas pedagogiska modell bygger på att ledaren är en del av gruppen snarare än en auktoritet över den. Istället ses lärandet som en gemensam process där deltagarna hjälper varandra att förstå och utvecklas genom att bidra med sina unika perspektiv. I Bildas studiecirkelar används ofta en så kallad "bordspratare" som innehåller fyra grundläggande regler. Dessa innefattar bland annat att det som sägs i gruppen stannar där, att varje deltagare har rätt att vara tyst, att alla talar i jag-form etc. Studiecirkelarna genomsyras av ett demokratiskt perspektiv där alla möts som jämlikar. I studiematerial lyfts exempelvis globala rättvisefrågor, och det har erbjudits studiecirkelar med fokus på dessa ämnen.

Bildas ledare genomgår ett introduktionssamtal med en verksamhetsutvecklare. Samtliga ledare erbjuds och genomgår sedan en grundutbildning. Det finns även fortsättningsutbildningar för ledare inom ämnen som konflikthantering, att möta psykisk ohälsa bland unga med mera. Den absoluta majoriteten av cirkelledarna är ideella, undantaget är cirkelledarna i de arbetsförberedande studiecirkelarna som arvoderas. Studiecirkelar ska följa en arbetsplan som anpassas utifrån ämnesområde. För att en studiecirkel ska godkännas måste kriterierna i arbetsplanen uppfyllas. Det finns villkor och regler, exempelvis gällande antalet deltagare och studietimmar. Verksamhetsutvecklare granskar och godkänner arbetsplanerna för att säkerställa att de följer riktlinjerna. Efter slutförd studiecirkel genomförs deltagarenkäter som framförallt

fångar upp kvalitativa aspekter. Det understryks att flera aspekter är svåra att mäta men att insatserna bland annat motverkar ofrivillig ensamhet, leder till nya bekantskaper och andra kvalitativa mervärden, exempelvis kan körsång och samtalsgrupper bidra till att stärka den psykiska hälsan och välbefinnandet.

Regelefterlevnad och kvalitetsarbete

Bilda har en kvalitetsansvarig på regional nivå samt ett nationellt kvalitetsteam som arbetar med att följa upp och säkerställa kvaliteten i verksamheten. En central del av Bildas internkontroll utgörs av löpande kvalitetskontroller. Dessa följs upp genom regelbundna möten där man diskuterar och implementerar kvalitetshöjande insatser. Det nationella kvalitetsteamet genomför regelbundna stickprov och granskningar varje år. Då undersöks bland annat arbetsplanernas tydlighet gällande lärande och progression, att alla ledare har genomgått nödvändig utbildning, samt att samarbetsavtal och kostnadsersättningar hanteras korrekt och att villkorsenliga avgränsningar efterlevs. Dessutom säkerställs att verksamheten kodas korrekt i verksamhetssystem. Tidigare fanns en risk för dubbelrapportering, men det förekommer alltmer sällan. Vid en eventuell avvikelse granskas detta först av det nationella kvalitetsteamet och skickas sedan vidare till den kvalitetsansvariga i respektive region. Det påtalas att den interna kvalitetsgranskningen har utvecklats avsevärt de senaste åren.

Uppföljning av Region Kronobergs villkor

Bilda har en dialog med regionen och följer regionens kulturplan där man årligen redovisar sin verksamhet. Genom medlemskap i Länsbildningsförbundet deltar man i gemensamma diskussioner om hur studieförbunden tillsammans kan agera inom folkbildningen. Det finns ett etablerat system för fördelning av ekonomiska medel från såväl kommuner som regionen. Bildas utgångspunkt är efterlevnad av Folkbildningsrådets villkor, vilka anses ligga i linje med regionens och övriga finansiärers. Nu när man har gått in i de nationella verksamhetsåtagandena är det ännu oklart hur detta kommer att påverka rapporteringen till kommuner och regioner. Bilda har exempelvis regelbundna dialogsamtal med Växjö kommun. Dialogen gentemot regionen sker främst via Länsbildningsförbundet. Mer direkt dialog med regionen ses som önskvärt liksom att regionen kan bidra till att sprida information och kunskap om det arbete som studieförbunden utför.

Samarbete med föreningar

Bildas medlemsorganisationer utgörs av frikyrkan, katolska och ortodoxa kyrkan. Vissa år kan samverkan med kyrkor variera beroende på exempelvis om det sker byte av pastor. Det händer sällan att man kontaktas av en förening. Samarbetsavtalet är grunden för eventuella samarbeten och man har alltid ett möte för att gå igenom samarbetspartens stadgar, årsstämma med mera. Bilda fördelar inga bidrag till sina samarbetsparter utan kan stötta inköp av studiematerial för en studiecirkel alternativt bekosta lokalkostnader etc. Samarbetsparternas åtaganden följs upp

genom samarbetsavtal och kontinuerlig dialog. Dialogen kan ske fysiskt eller via telefon och ibland görs även platsbesök. Bilda deltar i nätverk som ”VÄV Kronoberg Tillsammans” och samarbetar med studieförbundet Sensus kring Gospelfesten.

Framtida prioriteringar

Ett tydligt fokus för perioden 2025–2027 är att nå utsatta målgrupper, inklusive utrikesfödda, personer med funktionsnedsättning och unga, samt att arbeta med existentiell hälsa och relaterade frågor. För region Sydöst har specifika mål fastställts som styr verksamheten. Utifrån dessa mål utformas både handlingsplaner för verksamhetsåtaganden samt mer detaljerade verksamhetsplaner som konkretiserar arbetet. Bilda har även mål för antalet kommuner man ska verka i samt antal studiecirkelar som ska erbjudas. Det läggs ett särskilt fokus på att stärka och utveckla studiecirkelverksamheten.

Sammanfattning av Bildas arbete utifrån regionens grundvillkor

Mänskliga rättigheter och demokrati

Bildas verksamhet vilar på en kristen livsåskådning och en grundläggande tro på att alla lika värde. Studiecirkelar genomförs av ett demokratiskt perspektiv där alla möts som jämlikar. I Bildas studiematerial lyfts exempelvis globala rättvisefrågor, och det har erbjudits studiecirkelar med fokus på dessa ämnen.

Jämställdhet

Bilda styrs av interna policydokument, inklusive en jämställdhetspolicy, som vägleder arbetet. För att uppmuntra kvinnors deltagande, särskilt inom mansdominerade områden som rock och pop, genomförs riktade satsningar. Exempel på detta är evenemang exklusivt för tjejer samt deltagande i initiativ som "En vecka fri från våld". Bilda har även samarbetat med kvinnojouren och anordnat en föreläsning om våld i nära relationer.

Arbetsmiljö och professionella kulturskapares arbetsvillkor

Bilda bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete, vilket bland annat innefattar medarbetarsamtal. Det finns utsedda arbetsmiljöombud och på arbetsplatsträffar (APT) är arbetsmiljö alltid en stående punkt på agendan. Bilda genomför också pulsmätningar för att få en förståelse för hur medarbetarna upplever sin arbetsmiljö och identifierar eventuella förbättringsområden. Även om Bilda har ett begränsat antal arvoderade ledare omfattas de som leder studiecirkelar av en försäkring. Dessa ledare erbjuds även kompetensutveckling och ledarutbildningar.

Tillgänglighet

Ett av Bildas verksamhetsåtaganden fokuserar på att inkludera personer med funktionsnedsättning. I Lammhult har Bilda genomfört en studiecirkel för äldre under namnet "Vi sjunger hjärna," riktad mot personer med demens. Bilda erbjuder också ledarutbildningar med fokus på "Alla barn är lika olika". Därutöver utbildas även ideella ledare i barngrupper om hur man kan stödja barn med funktionsnedsättning och anpassa verksamheten för att möta deras behov.

Barn och unga

Bilda driver projektet "Familjekompis" i samarbete med Rädda Barnen, där nyanlända familjer matchas med svenska familjer för att främja integration och gemenskap. Även om arbetet sker i projektform leder det ibland till att familjer och barn deltar i Bildas andra verksamheter. Flera aktiviteter för barn och unga genomförs i samarbete med kyrkor.

Nationella minoriteter

Det har inte bedrivits något arbete mot dessa målgrupper i Kronobergs län.

Folkuniversitetet

- *Antal anställda i Kronobergs län:* 2 samt ett antal timanställda lärare
- *Största medlemsorganisationer:* Folkuniversitetet är en stiftelse och har inga medlemsorganisationer
- År 2023: bedrev verksamhet i Alvesta, Markaryd, Tingsryd, Växjö och Älmhult
- År 2024: bedrev verksamhet i Alvesta, Tingsryd och Växjö

Organisationens struktur och verksamhet

Folkuniversitetet är en stiftelse och det enda studieförbund utan medlemsorganisationer. Individer kan på så sätt hitta ett sammanhang utan av vara medlem i en förening. Folkuniversitetet är en ISO-certifierad organisation med tydlig förankring i vetenskap som erbjuder kurser i linje med de globala målen inom Agenda 2030. Genom sitt kursutbud vill man på olika sätt bidra till samhällsutvecklingen. Från och med 2024 har verksamheten åtaganden gentemot Folkbildningsrådet inom fem huvudområden, däribland bildning, kultur och demokrati.

Verksamheten bygger på folkbildningspedagogiken, där både studiecirklar och kurser präglas av frivillighet. Folkuniversitetet arbetar utifrån det statliga uppdraget, vilket utgör den huvudsakliga finansieringskällan. Därefter anpassar man sig utifrån förutsättningarna i respektive region eller kommun. Verksamheten erbjuder endast det som efterfrågas och kan inte styra innehållet utifrån finansierares önskemål. Folkuniversitetet har ett särskilt fokus på språk och estetisk verksamhet, där kultur är en central del av arbetet.

Studiecirklar och verksamhetens genomförande

Folkuniversitet utgår huvudsakligen från det statliga regelverket. I vissa regioner och kommuner finns specifika avgränsningar men inte i Kronoberg. I de fall där regioner eller kommuner gör specifika avgränsningar anpassar man sig till dessa för att säkerställa att verksamheten är i linje med lokala riktlinjer och krav. Studiecirklar och aktiviteter följer Region Kronobergs regelverk och prioriteringar genom att man arbetar med tydliga studieplaner och arbetsplaner. När det gäller prioriteringar utgår verksamheten från efterfrågan och anpassar sitt utbud efter deltagarnas behov.

Innan en cirkelledare kan börja undervisa måste de först godkännas. Detta sker genom ett samtal med en koordinator, där ledarens kompetens och ansvar tydliggörs. Därefter genomgår de en cirkelledarutbildning där de får en introduktion i folkbildningens principer. Detta är det första steget för att säkerställa kvaliteten inom bildningsverksamheten. Vid signeringen av deltagarlistan måste cirkelledaren dessutom intyga att medlen används korrekt och enligt regelverket. Alla cirkelledare genomgår en digital cirkelledarutbildning, och det finns även möjlighet till vidareutbildning för de som vill fördjupa sina kunskaper ytterligare.

På kurssidan skiljer sig processen åt något. Här är ledarna ofta praktiserande yrkesutövare, exempelvis konstnärer eller personer med modersmålsnivå i ett språk. För att garantera kvaliteten får dessa ledare genomföra en provlektion eftersom dessa kurser är avgiftsbelagda. Därmed

säkerställs att undervisningen håller hög standard och passar in i Folkuniversitetets profil. Folkuniversitetet har samarbetsavtal med större samverkansorganisationer som Senioruniversitetet i Kronoberg. Dessa avtal följs upp genom samtal två gånger per år.

Ämnesvalet skiljer sig mellan kurser och samverkan. Kurserna måste vara i linje med Folkuniversitetets profil och värderingar, medan ämnena inom studiecirkelverksamheten ofta kommer direkt från kursdeltagarna. Då görs en bedömning av om ämnet passar inom FU:s verksamhet. Uppfattningen är att det med det nya bidragssystemet kommer att bli ännu tydligare vilka ämnen som bör hållas inom Folkuniversitetet och vilka som eventuellt bättre passar hos andra studieförbund. Strukturen för lärandet skiljer sig också mellan kurser och studiecirklar. Kurser har en färdig studieplan medan studiecirkelns plan tas fram gemensamt och kan justeras efter deltagarnas behov.

Kurssidan gör utvärderingar som sammanställs och analyseras. För nya lärare genomförs dessutom mittutvärderingar för att följa upp deras insats. Kvaliteten mäts utifrån fastställda kvalitetsmått. Dessa kvalitetsmål är en del av Folkuniversitetets övergripande kvalitetsledningssystem. Avseende de studiecirklar som genomförs inom Bildning, Samverkan & Projekt (BSP), genomförs utvärderingar två gånger per år och där fokus ligger på att upprätthålla en kontinuerlig dialog med cirkelledarna. Vidare genomförs både planerade och spontana besök hos cirkelverksamheten. Den egna personalen och kursledare har en hög dokumenterad kompetens, cirkelledarna verkar huvudsakligen på ideell basis, och formell kompetens, utöver cirkelledarutbildningen är inte något Folkuniversitetet ska kontrollera (i enlighet med det statliga regelverket). Därför bär Folkuniversitetets personal ett pedagogiskt ansvar avseende att följa upp cirkelledarna och gruppen i deras lärandeprocess. Detta är ett område som Folkuniversitetet löpande arbetar med, utvecklingsmässigt.

Regelefterlevnad och kvalitetsarbete

Verksamheten arbetar i nära dialog med koordinatörerna för att säkerställa att verksamheten följer uppsatta mål och genomförs enligt plan. Årliga utbildningsinsatser om gällande regelverk kompletterat med andra löpande utbildningsinsatser genomförs under året. Regelbundna stickprovskontroller görs där arbetsplaner och andra relevanta dokument granskas. Samtidigt läggs stor vikt vid att kontrollerna inte ska uppfattas som enbart en granskning, utan som en del av en öppen och utvecklande dialog. Genom detta arbetssätt vill man motverka en tystnadskultur och främja en transparent och lärande organisation.

Representanterna för Folkuniversitetet upplever att regionens villkor är rimliga då de till stor del överensstämmer med de statliga villkoren. Folkuniversitetet arbetar med utvärderingar och har en löpande dialog med Folkbildningsrådet genom regelbundna kontroller under året. Verksamheten har nu genomgått en omfattande genomlysning, vilket gör att fokus kan skiftas från enbart kontroll till att utveckla innehållet. Tidigare har kvalitetsarbetet till stor del handlat om att säkerställa efterlevnad, men nu kan man i högre grad fokusera på kvalitetsutveckling.

Tidigare har kvalitetsarbetet inom folkbildningen ofta handlat om att motverka fusk inom studieförbunden. Även om ingen verksamhet kan vara helt skyddad mot missbruk, skapas en

starkare grundtrygghet när personalen känner sig trygg att reagera och lyfta eventuella avvikelser. För att hantera eventuella avvikelser/missbruk finns tydliga rutiner. Om något verkar fel flaggas det till närmaste chef. Vid större avvikelser rapporteras det vidare till Folkbildningsrådet. Dessutom finns en visselblåsarfunktion på nationell nivå.

En viktig förändring är att man nu lägger mindre tid på administrativa kontroller och mer på att utveckla verksamheten. Detta har även varit en resa för Folkuniversitetets samarbetsorganisationer, där vissa har behövt stöd i att anpassa sig till de nya riktlinjerna. Den digitala plattformen *Gustav*, Folkuniversitetets verksamhetsrapporteringssystem, och det studieförbundsgemensamma arbetet med löpande närvarokontroller (samordnat av Folkbildningsrådet) har också bidragit till att säkerställa att det inte uppstår krockar eller regelbrott. Ibland kan det förekomma att en studiecirkel avviker från det som tidigare har avtalats, då görs en avstämning mellan Folkuniversitetets koordinator och cirkelledare. Därutöver har man implementerat digitala närvarolistor (gäller samtliga studieförbund) som gör det möjligt att registrera deltagare i realtid.

Uppföljning av Region Kronobergs villkor

Verksamheten rapporteras i systemet *Gustav*. Underlag i form av verksamhetsberättelse, årsredovisning samt ekonomisk redovisning skickas till regionen. Processen för att rapportera upplevs inte vara särskilt besvärlig, men det kan hända att kommunerna önskar specifika redovisningar. Dialogen med regionen sker främst genom Länsbildningsförbundet där Folkuniversitetet har en representant. Inom Länsbildningsförbundet upprätthåller studieförbunden en tät dialog som även involverar regionen. Förbundet fyller en viktig funktion och frågor kring etik och kvalitet diskuteras också. Tidigare präglades samarbetet bland studieförbunden av en viss konkurrens men den dynamiken har förändrats och numera finns ett bättre samarbete.

Det är önskvärt med en mer regelbunden dialog med Region Kronoberg, förslagsvis årligen, med varje studieförbund för att gå igenom villkor och förutsättningar. Studieförbunden är snabba på att göra omställningar, men de har på grund av det sedan 2024 kraftigt sänkta statsbidraget en sämre ekonomi, vilket innebär att verksamheten måste planeras noggrant. Statsbidraget har inte höjts sedan 2017 (inte ens för kostnadsuppräknningar avseende löner, lokalindex etc.) och man har även sett nedskärningar från kommunerna. I dialogen är det också av vikt att diskutera vad studieförbunden kan bidra med, och prioritera, utifrån de rådande förutsättningarna. Det är också bra att regionen känner till Folkuniversitetets friskvårdsverksamhet, inklusive de friskvårdskurser som Folkuniversitetet kan erbjuda. Folkuniversitetet erbjuder också SFI och har ett arbetsmarknadsuppdrag som faller utanför folkbildningsbidraget. Dessa olika "bildningsben" kompletterar varandra och möjliggör ett mer effektivt resursanvändande. Det understryks att det är viktigt att regionen ser studieförbunden som en resurs och inte bara följs upp och ses utifrån det som rapporteras. Det finns exempelvis en överenskommelse mellan Region Skåne och civilsamhället. Detta skulle kunna vara ett bra sätt även för Kronobergs län, en överenskommelse där alla går in som jämbördiga parter utifrån gemensamma möjligheter och behov. Det tar dock tid att rigga en sådan överenskommelse och ett gediget förarbete behövs.

Samarbete med föreningar

Folkuniversitetet har inga medlemsföreningar utan samarbetar med samlarbetsföreningar. Den största delen av verksamheten på bildningssidan bedrivs i Växjö, där Senioruniversitetet och PAX studentförening fungerar som samlarbetsföreningar. Senioruniversitetet får tillgång till Folkuniversitetets lokaler och kan ibland få föreläsningssarvoden, medan PAX studentförening får ersättning för lokalhyra och studiematerial. All kostnadsersättning är överenskommen i förväg och det krävs formella ekonomiska underlag för ersättning. Det finns en tydlig rutin för denna process. Samarbetsföreningarnas åtaganden följs upp genom en samlarbetsöverenskommelse och man för en kontinuerlig dialog med PAX studentförening. Eftersom ledare inom studentföreningar ofta byts ut har man en tätare kontakt.

Framtida prioriteringar

Folkuniversitetet strävar efter att så mycket som möjligt av dess resurser ska gå till verksamheten och inte till kontroll. För att säkerställa kvaliteten finns en nationell grupp som ansvarar för kvalitets- och kontrollarbete, samt en central folkbildningsgrupp som arbetar med innehållet. Dessa initiativ var redan på plats när det nya statsbidragssystemet infördes. Verksamhetsåtagandet är nationellt, vilket innebär att det krävs en gemensam syn på dessa frågor. Kursverksamheten har fått en central roll i samband med åtagandet. På kurssidan fokuserar man på att attrahera långkunder, särskilt inom den estetiska delen. Folkuniversitet bygger upp nya verkstäder för keramik, silversmide och måleri, där man också erbjuder konstnärer möjligheter att ha verkstadsplatser. I Malmö finns Balettakademin som man stödjer genom att starta kurser, och det finns också planer på mer samarbete med befintliga dansstudios.

Verksamheten präglas av värden som demokrati, hållbarhet och mångfald. Man strävar också efter att nå ut till personer med funktionsvariationer genom körverksamhet, dans för personer med Parkinson och kulturaktiviteter för funktisgrupper, inklusive teater. Folkuniversitetet har stort fokus på Växjö och har traditionellt haft en stark närvaro på orter med universitet. Det finns också en stor distansverksamhet inom det öppna kursutbudet. I det nya systemet mäter man distansverksamheterna utifrån var de genomförs samt var deltagarna är folkbokförda. Folkuniversitetet erbjuder kurser på 68 olika språk, där de mindre språken ges digitalt (distans live). Dessutom arrangeras särskilda kurser för NPF-gruppen. Genom hybridverksamhet ökar man tillgängligheten för alla deltagare.

Sammanfattning av Folkuniversitetets arbete utifrån regionens grundvillkor

Mänskliga rättigheter och demokrati

Genom cirkel i samverkan får deltagarna del av studieplanen, och cirkelledarna ska ha genomgått en cirkelledarutbildning. Detta arbete har ett tydligt demokratisyfte. Verksamheten lägger även fokus på mänskliga rättigheter och är ISO-certifierade. Just nu förs diskussioner kring hur man kan använda dessa principer för att positionera sig som ett hållbart studieförbund. En stor del av verksamheten utgörs av öppen kursverksamhet, vilket ger deltagarna en möjlighet att möta människor som de annars kanske aldrig skulle träffa.

Jämställdhet

Verksamheten arbetar med folkbildningsmetodiken som utgångspunkt. För att stödja detta arbete har man utvecklat olika policys för en inkluderande arbetsmiljö. Kursledare och cirkelledare spelar en viktig roll som ledare inom organisationen och jobbar utifrån ett jämställt förhållningssätt.

Arbetsmiljö och professionella kulturskapares arbetsvillkor

Verksamheten arbetar utefter en arbetsmiljöpolicy som omfattar både den fysiska och psykosociala arbetsmiljön. Regelbundna skyddsronder genomförs och man arbetar med pulsmätning var tredje vecka. Efter händelserna i Örebro har man skärpt sina rutiner ytterligare. Lokaler samordnas med andra verksamheter, såsom skolor och SFI.

Tillgänglighet

Genom att erbjuda hybridverksamhet kan aktiviteter genomföras både fysiskt och digitalt, vilket ökar tillgängligheten för deltagare som kanske inte kan delta på plats. Det erbjuds kurser på 68 olika språk, vilket inkluderar digitala alternativ för mindre språk, vilket ökar tillgängligheten för en bredare målgrupp. Dessutom finns särskilda kurser för grupper med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF).

Barn och unga

Det är ingen primär målgrupp. Verksamheten fokuserar främst på unga vuxna och studenter. Det finns även kurser för barn, såsom barn- och föräldrakurser. Dessa kurser riktar sig till deltagare från 13 år och uppåt.

Nationella minoriteter

Under projektform har man erbjudit språkkurser via distans live. Distansformatet gör att man når ut bättre.

Ibn Rushd

- *Antal anställda i Kronobergs län:* 0 (under avveckling)
- *Största medlemsorganisationer:* Islamiska Förbundet i Sverige, FIFS, EKF och Islamic relief
- *Bedrev verksamhet i Alvesta, Lessebo och Växjö* (gäller både 2023 och 2024)

Organisationens struktur och verksamhet

Ibn Rushd håller på att avveckla verksamheten och fokus ligger på bokslut och revision. Man har vid intervjutillfället bara sex anställda kvar.

Studiecirklar och verksamhetens genomförande

Verksamheten har tagit sin utgångspunkt i de folkbildningspolitiska målen och Ibn Rushd har varit det studieförbund som nått störst andel utlandsfödda, har haft störst andel deltagare som är nya i folkbildningen och störst andel med låg utbildningsbakgrund.

Alla cirkelledare har genomgått cirkelledarutbildningen som har tydliga moment av demokratiska värderingar och val av studiematerial. Från Ibn Rushds sida menar man att det finns en diskrepans mellan kraven på granskning av studiematerial, minskade resurser och att folkbildningen ska vara fri och frivillig. Ibn Rushd har ett demokratiskt ramverk men deltagarna ska bestämma hur de använder studiematerialet. Förbundet har haft god kontroll på vilken kontext som cirkelledarna skapar.

Regelefterlevnad och kvalitetsarbete

Ibn Rushd har haft ett omfattande kvalitetsgranskningssystem. Förbundet har granskat 22 procent av verksamheten i stället för 5 procent av som är kraven från Folkbildningsrådet. Just det omfattande arbetet med granskning var ett av de argument som Folkbildningsrådet använde vid bedömningen att Ibn Rushd har otillräcklig kapacitet och därmed inte var berättigade statligt bidrag.

Verktyg i kvalitetssystemet har bland annat varit granskning, stickprovskontroller, oanmälda besök, internkontroll, godkända arbetsplaner, cirkelledarutbildning för alla cirkelledare och strikta rutiner om studiematerial, vilka har uppdaterats under senare tid.

Förbundet har haft vissa administrativa brister, bland annat kunde de vid en granskning inte belägga i dokumentationen hur visst studiematerialet hade använts. En del i detta var att viss information var skriven på arabiska.

Ibn Rushd har ett flertal internkontroller och granskningsmekanismer. De har en kedja av många personer som granskar samma saker. Förbundet har också ett studiekonsulentforum där den nationella kvalitetsavdelningen har fokus på kvalitetsutveckling och etiska frågor.

Uppföljning av Region Kronobergs villkor

Utgångspunkten för all verksamhet är de folkbildningspolitiska målen vilka stämmer väl överens med Region Kronobergs villkor.

Avdelningschefen för Region Öst har vid intervjutillfället slutat och intervjun görs med Ibn Rushds förbundschef som inte har insikt i detaljerna i relationen mellan Region Kronoberg och Ibn Rushd.

Samarbete med föreningar

Ibn Rushd har samarbetat med många föreningar under en längre tid. Utgångspunkten är att föreningarna delar förbundets värderingar och vision. Förbundet har samarbetsavtal med föreningarna som följs upp varje halvår och omprioriteringar görs efter behov. Förbundschefen betonar vikten av att folkbildningen ska vara levande och styras av behoven – därav de täta uppföljningarna. Ibn Rushd förmedlar inte bidrag till föreningar utan ersätter kostnader för verksamhet som föreningen gör tillsammans med studieförbundet.

Framtida prioriteringar

Ibn Rushd har fokus på avveckling av verksamheten. Förbundschefen menar att Ibn Rushd tappade bidrag på grund av den politiska nervositeten och att detta är kopplat till islamofobi. Ibn Rushd har varit en viktig bro mellan det muslimska civilsamhället och offentlig sektor. Ibn Rushd har nått helt andra målgrupper än de andra förbunden.

Sammanfattning kring Ibn Rushd:s arbete utifrån regionens grundvillkor

Mänskliga rättigheter och demokrati

Ibn Rushd har ett kvalitetssystem som säkerställer att verksamheten sker i linje med förbundets vision och värdegrund där mänskliga rättigheter är grunden. En värdegrundsdiskussion sker med samarbetsföreningar i samband med att verksamhetsavtal tecknas.

Jämställdhet

Jämställdhetsarbetet bedrivs på flera nivåer men kom särskilt i fokus när man 2018 gjorde en egen granskning av jämställdhetsfrågorna. Ibn Rushd har en jämn könsfördelning bland deltagarna och sedan 2023 finns bara kvinnor i förbundets ledning. Jämställdhetsperspektivet ingår även i verksamhetsavtal med föreningar.

Arbetsmiljö

Ibn Rushd har ett systematiskt arbetsmiljöarbete med kontinuerliga utvärderingar. Organisationen har dock utsatts för rasism, islamofobi och hat vilket påverkat arbetsmiljön negativt.

Tillgänglighet

Ibn Rushd når många personer med funktionsvariation men har inte dokumenterat arbetet.

Barn och unga

Ibn Rushd når ut brett till gruppen barn och unga bland annat genom förbundets festivaler. Majoriteten av Ibn Rushds verksamhet sker i socioekonomiskt utsatta områden.

Nationella minoriteter

Ibn Rushd har inte satsat speciellt på arbete med de nationella minoriteterna.

Medborgarskolan

- *Antal anställda i Kronobergs län: 2*
- *Största medlemsorganisationer: Moderaterna, Aktiva seniorer, Aktiesparare, Unga aktiesparare, Missing People, Civilförsvarsförbundet*
- År 2023: bedrev verksamhet i Alvesta, Lessebo, Ljungby, Tingsryd, Uppvidinge och Växjö
- År 2024: bedrev verksamhet i Alvesta, Lessebo, Ljungby, Tingsryd och Växjö

Organisationens struktur och verksamhet

Medborgarskolan har tidigare haft ett huvudkontor i Växjö, som ingår i region Öst och består av 56 kommuner, men på grund av nedskärningar har verksamheten reducerats och numera finns ett lokalt kontor med två anställda medan huvudkontoret finns i Jönköping. Den tidigare dansverksamheten som bedrevs har förflyttats till Vuxenskolan. Medborgarskolan driver Dacke musikförskola, dock ej med folkbildningsmedel. Medborgarskolans profilområden utgörs av kultur, kunskap och folkhälsa.

Studiecirklar och verksamhetens genomförande

Studiematerial skräddarsys utifrån temaområde men det produceras inte så mycket generellt och nationellt studiematerial längre. Studiecirkelns arbetsplan ska godkännas av en verksamhetsutvecklare. Arbetsplanen tas fram i samverkan med de som deltar i kursen. Från och med januari 2025 genomgår samtliga cirkelledare en obligatorisk digital utbildning i realtid. Samtliga ledare behöver vara godkända innan studiecirkeln startar.

Regelefterlevnad och kvalitetsarbete

Medborgarskolan utgår från styrdokument från Folkbildningsrådet, Studieförbunden i samverkan samt egna framtagna riktlinjer. Medborgarskolan har ett kvalitetsledningssystem som är utarbetat på central nivå. Egenkontroll och granskning har utvecklats genom åren där man har utvecklat egna riktlinjer som kompletterar det övergripande regelverket. Vid eventuella avvikelser görs en utredning och rapportering till förbundet. Vid behov avslutas samarbeten och det finns en rutin för avvikelser. För att stärka kompetens inom organisationen genomförs årliga utbildningar för personalen kring gällande krav och riktlinjer. Medborgarskolan granskar kontinuerligt sin verksamhet genom interna kontroller som bland annat består av månadsvisa utvärderingar och registerutdrag. Från och med i år kommer man att kombinera månadsvisa och därefter halvårsvisa granskningar för att ytterligare stärka uppföljningen.

Uppföljning av Region Kronobergs villkor

Verksamheten i Kronobergs län rapporteras via verksamhetssystemet *Gustav*, och dialogen med regionen sker främst genom Länsbildningsförbundet. Det framförs att fördelningen av stödet kan variera beroende på hur volymer mäts, vilket påverkar studieförbunden på olika sätt. Exempelvis

kan ett studieförbund med en stark inriktning på musikband få en annan typ av stöd jämfört med ett som fokuserar på andra verksamhetsområden.

Därför är det viktigt att beakta dessa skillnader vid resursfördelningen. För att skapa mer rättvisa förutsättningar bör stödet fördelas jämnare mellan studieförbunden, vilket skulle bidra till en bättre spridning av medlen och ett mer kvalitativt system. Även om verksamheten utgår från en specifik kommun, bedrivs den ofta i flera kommuner i länet. Medborgarskolan har endast lokaler i Växjö i länet men bedriver verksamhet i flera kommuner med hjälp av ledare och föreningssamarbeten.

Samarbete med föreningar

Medborgarskolan har både medlemsorganisationer, såsom Moderaterna, Missing People och Unga Aktiesparare, samt samarbeten med lokala föreningar, bland annat inom funktionshinderområdet samt samarbete med civilförsvarsförbundet. För att skapa tydliga ramar för samarbetena tecknas samverkansavtal med de organisationer man arbetar med. Dessa avtal gäller tillsvidare och kompletteras alltid med en riskanalys, som också registreras i verksamhetssystemet *Gustav* för ökad transparens.

För att upprätthålla kvalitet och insyn genomför Medborgarskolan både anmälda och oanmälda besök hos föreningarna. Dialogen med föreningarna i Kronoberg upplevs som god, och samarbetet kan även innefatta stöd för lokalhyra och studiematerial. Nedskärningarna har dock påverkat verksamheten i länet, och det pågår ett aktivt arbete för att återuppta samarbeten med de föreningar som tidigare lämnat förbundet.

Framtida prioriteringar

Det pågår ett intensivt internt arbete med fokus på de nya förändringarna på nationell nivå. Arbetet präglas av hög delaktighet, där man noggrant analyserar och utvecklar koncept inom sina profilområden. Särskilt fokus ligger på profilområdena Kultur, Kunskap och Folkhälsa, där man ser över innehåll och metoder för att stärka och vidareutveckla verksamheten.

Sammanfattning av Medborgarskolans arbete utifrån regionens grundvillkor

Mänskliga rättigheter och demokrati

Medborgarskolan arbetar i enlighet med de riktlinjer som fastställts av Folkbildningsrådet och studieförbunden i samverkan. Verksamheten tillämpar ett kvalitetsledningssystem och genomför riskanalyser vid uppstart av nya samarbeten med föreningar.

Jämställdhet

Fler kvinnor tar del av utbudet i verksamheten. Ibland görs riktad verksamhet mot underrepresenterade grupper.

Arbetsmiljö och professionella kulturskapares arbetsvillkor

Medborgarskolan följer kollektivavtal och har fastställda lägstalöner för cirkelledare. Samtliga cirkelledare erbjuds en utbildning så att de känner sig trygga i sin roll. Man arbetar aktivt med arbetsmiljöfrågor genom skyddsombud, där samtliga – inklusive chefer – har genomgått BAM-utbildning. All personal erbjuds hälsoundersökningar samt ergonomigenomgångar. Dessutom har man förbättrat sina processer och rutiner för introduktion av nya medarbetare.

Tillgänglighet

Kurser och studiecirklar anpassas efter deltagarna och deltagarna har stort inflytande över vad och hur de ska lära. Medborgarskolan har samarbeten med föreningar som Funkibator med fokus på funktionsrätt och tillgänglighetsfrågor.

Barn och unga

I Kronoberg har man inte så mycket verksamhet för barn och unga. Man erbjuder lovaktiviteter och har startat föräldragrupper i anslutning till förskolan Dackebacken.

Nationella minoriteter

Det finns ingen specifik verksamhet riktad till dessa grupper i Kronobergs län. Istället riktas fokus på utrikesfödda personer, till exempel genom språkkurser för analfabeter och utbildning i körkortsteori.

Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet (NBV)

- *Antal anställda i Kronobergs län: 5*
- *Största medlemsorganisationer: IOGT-NTO, Scouterna NSF, Bosnien-Hercegovinas Riksförbund med flera*
- *Bedriver verksamhet i samtliga kommuner i Kronobergs län (gäller både 2023 och 2024)*

Organisationens struktur och verksamhet

Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, NBV, är landets äldsta studieförbund med 130 års erfarenhet av folkbildning. NBV har fokus på fyra profilområden: nykterhet, inkludering, demokrati och föreningsliv samt kulturliv. NBV har verksamhet i varje kommun i Småland och i Kronobergs län har man fem anställda. Personalstyrkan beskrivs som mångfaldig med olika kompetenser och kulturella bakgrunder.

Studiecirklar och verksamhetens genomförande

Studieplanen är ett verktyg för kvalitetssäkring och utveckling av studiecirklar. Alla studieplaner godkänns av verksamhetsutvecklaren. I de fall det inte finns en färdig studieplan till materialet kan cirkelledaren följa en gemensam mall. För grupper som behöver stöd så hjälper ofta verksamhetsutvecklaren till och för att förenkla processen erbjuder NBV en studieplansgenerator på hemsidan. Alla verksamhetsutvecklare har kontakt med varje ledare inför start av verksamheten och denna kontakt dokumenteras i ett CRM-system. Dessutom genomförs stickprovskontroller för att säkerställa efterlevnad.

För att främja utveckling och kvalitet finns ett krav på att studiecirklar måste utvecklas över tid och inte repetera samma innehåll år efter år. Arbetsplanen ska uppdateras årligen och ibland genomför verksamhetsutvecklarna besök i cirkelarna för att följa upp arbetet. Utvärderingar är en obligatorisk del av slutrapporteringen. Verksamhetsutvecklaren ansvarar för att säkerställa att relevant material används i studiecirkelarna. NBV uppdaterar kontinuerligt sitt material, exempelvis inom nykterhetsfrågor, med aktuell statistik. Halvårskontroller genomförs, där även stickprov ingår, för att säkerställa kvalitet och aktualitet.

Cirkelledarutbildningen är ett av NBV:s kvalitetsmål. Det genomförs introduktionssamtal med samtliga cirkelledare och cirka 74 procent har genomgått den grundläggande cirkelledarutbildningen. Målet är att alla nya cirkelledare ska ha genomfört utbildningen inom sex månader, vilket tydliggörs vid introduktionen. Den grundläggande cirkelledarutbildningen består av en webbdel, där exempelvis GDPR behandlas, samt en fysisk träff där deltagarna får träna på att arbeta i grupp. Vidare finns möjlighet till fördjupning genom påbyggnadsutbildningar i steg 2 och steg 3.

Regelefterlevnad och kvalitetsarbete

NBV har en strukturerad process för kvalitetsarbetet, där ett nationellt kvalitetsteam ansvarar för internkontroll och egenkontroll. Kvalitetsarbetet omfattar halvårs- och kvartalsuppföljningar där hela personalstyrkan samlas för att utvärdera och följa upp kvalitetsmålen. Regelbundna

avstämningar genomförs för att säkerställa både administrativa och verksamhetsmässiga mål och det finns en etablerad rutin för risk- och väsentlighetskontroll. Även om kvalitetsarbetet har funnits länge har det stärkts avsevärt sedan 2019 då ett särskilt team började arbeta specifikt med dessa frågor. Tydligare rutiner har lett till färre fel. Systemet säkerställer nu att inga felaktiga studiecirkelar rapporteras och dubbelrapportering upptäcks genom samkörning av register med övriga studieförbund och kan därmed korrigeras innan slutrapportering

Uppföljning av Region Kronobergs villkor

Uppföljningen av regionens villkor sker i NBV:s ledningsgrupp där det säkerställs att man följer gällande regelverk. Koordinatören ansvarar för att skicka in bidragsansökningar till Region Kronoberg där man också lyfter frågor som rör regional verksamhet, exempelvis utbildningar och projekt som sträcker sig över flera län. Uppföljning sker utifrån de fastställda målen. En önskvärd förbättring för framtiden är ett mer enhetligt regelverk där man slipper hantera olika riktlinjer beroende på kommun. För att underlätta arbetet ses det som fördelaktigt om regionens villkor liknade de som gäller för statsbidraget. Vidare understryks vikten av att stärka dialogen med regionen kring vad de förväntar sig av NBV som studieförbund. Förra året arbetade NBV exempelvis med frågor kring gängkriminalitet – ett område som kräver både resurser men som är av stor samhällsrelevans. NBV ser potential för en mer utvecklad dialog om hur man kan bidra i olika samhällsfrågor. Dialogen med Region Kronoberg sker främst via Länsbildningsförbundet och NBV ser gärna en ännu mer aktiv dialog med regionen för att möta behov och vara en resurs.

Samarbete med föreningar

NBV har ett nära samarbete med sina medlemsföreningar där det finns en naturlig koppling mellan föreningens syfte och NBV:s verksamhet. När en förening väljer att samarbeta med NBV säkerställs att den är demokratisk, och dess syfte och mål granskas noggrant. För att tydliggöra ramarna för samarbetet upprättas alltid ett samarbetsavtal. En förening ska endast samarbeta med ett studieförbund och samarbetet kan exempelvis omfatta föreningar som arbetar med mänskliga rättigheter eller kvinnofrågor.

Nya föreningar kan få stöd genom föreningsutbildningar där de lär sig grundläggande föreningskunskap, såsom att skriva stadgar. NBV kan också hjälpa till med praktiska frågor som att registrera föreningen, öppna bankkonto och skaffa organisationsnummer. NBV samarbetar med många invandrarföreningar, inklusive flera med muslimsk inriktning, eftersom nykterhetsfrågor ofta är en gemensam nämnare. All verksamhet planeras i förväg i samråd med föreningarna för att säkerställa att riktlinjerna följs. I vissa fall involveras även NBV:s kvalitetsteam för stöd i bedömningen.

Föreningarna får inga direkta bidrag utan endast ersättning för faktiska kostnader kopplade till aktiviteter och studiecirkelar. För att erhålla stöd måste det finnas en tydlig koppling till folkbildningsverksamhet. Till exempel kan NBV hyra en lokal hos en förening för att genomföra en studiecirkel, och då tecknas ett avtal kring detta. Uppföljning sker genom att föreningarna vart

tredje år skickar in årsmötesprotokoll. Dessutom gör NBV:s verksamhetsutvecklare både planerade och oanmälda besök hos föreningarna.

Framtida prioriteringar

NBV har reviderat sin verksamhetsplan för 2027, vilket genomsyrar NBV:s åtaganden och strategiska riktning. Man har valt att fokusera på fyra profilområden: nykterhet, inkludering, kulturliv samt demokrati och föreningsliv. Dessa verksamhetsåtaganden ses som en tydlig och hållbar väg framåt. I NBV:s nya åtaganden bygger man vidare på det arbete som redan har påbörjats. Under de senaste två åren har NBV satsat särskilt på att öka synligheten, bland annat genom riktade insatser för ungdomar med fokus på nykterhet. En del av detta arbete inkluderade bland annat föreläsningar med Evin Cetin.

Sammanfattning av NBV:s arbete utifrån regionens grundvillkor

Mänskliga rättigheter och demokrati

Samtliga ledare erbjuds en cirkelledarutbildning. Det ställs krav på att samarbetsföreningar ska följa demokrativillkor. För verksamhet som involverar barn genomförs alltid ett registerutdrag för ledare. Som en del av detta arbete lanseras en utbildning i "Trygga möten" för alla som ska arbeta med barn och unga. NBV:s målsättning är att nå alla grupper i samhället, oavsett bakgrund eller förutsättningar.

Jämställdhet

NBV:s styrelse består av både kvinnor och män, och den lokala arbetsgruppen präglas av jämställdhet med medarbetare från olika etniska bakgrunder. När det gäller jämställdhet inom föreningar är NBV medvetet om att det ibland kan finnas kulturella skäl till att män och kvinnor deltar i separata aktiviteter. Samtidigt arbetar NBV aktivt för att främja inkludering och säkerställa att alla, oavsett kön, har lika möjligheter att delta.

Arbetsmiljö och professionella kulturskapares arbetsvillkor

Samtliga cirkelledare får en introduktion och möjligheter till vidareutbildning. Det finns möjlighet till ledarutbildning och påbyggnadsutbildningar. NBV erbjuder även utbildningar för kulturledare och kurser i föreningskunskap. Arbetsvillkoren präglas av målstyrd arbetstid och en systematisk uppföljning av arbetsmiljön. En årlig skyddsronde genomförs i samarbete med arbetsmiljöombudet (AMO) som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Tillgänglighet

En studiecirkel är tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga. En studiecirkel kan bedrivas med enbart fysiska möten, en kombination av fysiska möten och distansstudier eller i sin helhet på distans.

Barn och unga

NBV samarbetar med flera medlemsorganisationer som aktivt arbetar för att engagera unga i olika aktiviteter. Exempelvis arbetar Scouterna och Junis med att skapa meningsfulla fritidsaktiviteter för barn och ungdomar. Många av de föreningar NBV samarbetar med har verksamhet för barn, inklusive aktiviteter kopplade till hemspråk. Ett viktigt initiativ är kampanjen "En vit jul", där NBV samarbetar med Junis.

Nationella minoriteter

Det bedrivs inget aktivt arbete riktat till dessa målgrupper.

Sensus studieförbund

- *Antal anställda i Kronobergs län: 6*
- *Största medlemsorganisationer:* Trossamfundet Svenska kyrkan, KFUM Sverige, Individuell Människohjälp, Kyrkans Akademikerförbund, Svenska Lottakåren med flera
- *Bedriver verksamhet i samtliga kommuner i Kronobergs län (gäller både 2023 och 2024)*

Organisationens struktur och verksamhet

Verksamheten har sitt regionala huvudkontor i Linköping och Sensus är organiserat i sex regioner med ett övergripande riksförbund. Kronobergs län ingår i en region tillsammans med Jönköping, Kalmar och Östergötland. Verksamhetsutvecklare i Kronoberg är aktivt involverade i det lokala arbetet. De deltar i möten, har gedigen kunskap om regelverken och ansvarar bland annat för att söka medel från Länsstyrelsen, särskilt för insatser riktade mot nyanlända och asylsökande.

Inkludering och jämlikhet är centrala principer i verksamheten, och sträcker sig bortom enbart jämställdhet. Sensus har en omfattande egen verksamhet där man arrangerar aktiviteter för familjer och samarbetar med organisationer som Svenska kyrkan. Deltagare från 13 år och uppåt rapporteras och ett årligt sommarläger anordnas i samarbete med Rädda Barnen. Utöver detta är Sensus huvudman för MR-fonden och flera antidiskrimineringsbyråer.

Studiecirklar och verksamhetens genomförande

I det nya systemet finns definierade kvalitetsområden med indikatorer som möjliggör uppföljning. För närvarande omfattar det gemensamma systemet enbart kvantitativa indikatorer, men en översyn pågår för att även inkludera kvalitativa indikatorer. Detta är nödvändigt för att få en djupare förståelse av verksamhetens effekter genom berättelser och ett systematiskt uppföljningsarbete. Olika metoder som enkäter och djupintervjuer kommer att användas för att få en bättre helhetsbild.

Det finns inga fastställda krav på studiematerial men i arbetsplanen specificeras vilket material som ska användas. Innan en studiecirkel startar måste arbetsplanen godkännas av en verksamhetsutvecklare. Under de senaste åren har noggrannheten i denna process ökat och det finns en etik- och kvalitetsgrupp som granskar och följer upp verksamheten. När det gäller cirkelledarutbildningen har 100 procent av ledarna genomgått utbildningen. Det finns även en digital version för ökad tillgänglighet. Dock är det en utmaning att säkerställa efterlevnad, vilket hanteras genom samtal och uppföljningar. Uppföljningen skiljer sig åt beroende på om det gäller öppna studiecirklar eller slutna cirklar, i de slutna cirkelarna utvärderar deltagarna tillsammans.

Regelefterlevnad och kvalitetsarbete

Dokumentation av kvalitetsarbetet skickas regelbundet och rapporteringen samt uppföljningen till staten är omfattande. En central del av detta arbete innebär att identifiera risker och säkerställa kvalitet i varje steg av att starta upp en studiecirkel. För att stärka detta arbete finns en etik- och kvalitetsgrupp som granskar och följer upp verksamheten. Etik- och kvalitetsgrupper finns både på

avdelningsnivå och nationell nivå, där bland annat avdelningschefer och verksamhetsutvecklare deltar. För att minimera fel och säkerställa korrekt rapportering genomförs regelbundna kontroller för att identifiera dubbelrapportering. Tidigare skedde efterkontroller men numera utförs registerkontroller löpande. Dessutom sker en ekonomisk uppföljning där en revisor granskar alla utbetalningar och fakturor. Principen är att minst två personer granskar utbetalningar och fakturor. Det finns ett tak för hur många timmar som varje verksamhetsutvecklare får ha vilket säkerställer att de kan kontrollera verksamheten, taket uppgår till 20 000 timmar. Kvalitetsarbetet styrs av en gemensam handlingsplan som är transparent för alla. Dessutom satsar man på utbildning för sina förtroendevalda för att tydliggöra deras ansvar och roll i kvalitetsarbetet.

Uppföljning av Region Kronobergs villkor

Eftersom rapporteringen till staten är omfattande har Sensus etablerade rutiner för processen. På nationell nivå identifieras risker och det finns åtgärdsplaner för att hantera dessa. Sensus skickar en sammanfattning av sitt kvalitetsarbete till Region Kronoberg. Kvalitets- och etikgruppen granskar bland annat dubbelrapportering mellan studieförbunden. Även om det inte finns en specifik grupp för Region Kronoberg genomför Sensus nationella etik- och kvalitetsgrupp regelbundna egenkontroller varje månad.

Från Sensus sida vore det önskvärt med tydligare övergripande mål för studieförbundens verksamhet. Historiskt sett har fokus främst legat på kvantitativa mått medan innehållet i verksamheten har varit mer flexibelt. En utmaning är de varierande regelsystemen i olika kommuner. I Region Kalmar län har kommunerna bjudits in till en gemensam process för att anpassa sig till det nya bidragssystemet – en modell som även skulle vara önskvärd i Kronoberg för att skapa en mer samordnad och transparent struktur. Övergången från kvantitet till kvalitet ses som en viktig utveckling, men att mäta effektmått utgör en utmaning som kräver fortsatt arbete och anpassning. Man understryker vikten av att se över grundvillkoren och ge möjlighet till ett extra anslag för de som vill satsa på specifika insatser. Alla aktörer ska inte behöva göra allt utan det bör finnas en tydligare inriktning på övergripande nivå. Regionen behöver därför ha en mer aktiv dialog med de åtta kommunerna i länet.

Samarbete med föreningar

Medlemsorganisationerna har en central roll i Sensus förbundsstyrelse och en tjänsteperson från en medlemsorganisation kan samtidigt verka som cirkelledare. Svenska kyrkan är en av de största medlemsorganisationerna medan mindre föreningar ofta ser ett stort värde i att kunna använda Sensus lokaler för sin verksamhet.

Nyligen har man välkomnat Körsångarförbundet som ny medlem efter att Kulturens studieförbund lades ner. Precis som andra medlemsorganisationer har de lokala medlemsföreningar och betalar en årsavgift för sitt medlemskap. Sensus erbjuder en bred variation av samarbeten – exempelvis kan en förening som vill arrangera ett föredrag få stöd med evenemangsplanering, administration och reseersättning. Dessutom finns intern kompetens inom områden som musikproduktion och körverksamhet, vilket gör att Sensus kan stötta föreningar utifrån deras specifika behov.

Sensus har ett omfattande samarbete inom körverksamhet samt frågor kring mångfald och inkludering. Sensus är engagerade i flera nätverk och i Kronobergs län är man även involverad i initiativ kopplade till Kampradstiftelsen och TIA (Tidiga Insatser för Asylsökande). Grundprincipen i verksamheten är att samarbeta utifrån behov snarare än att styras av specifika villkor. Samtidigt ser man värdet av att ha tydliga grundvillkor och utvecklingsmedel, exempelvis för att stödja utsatta grupper.

Framtida prioriteringar

Verksamheten befinner sig i en omställningsfas där man har behövt genomföra neddragningar och se över både verksamhet och personal. Flera tjänster har dragits in och man arbetar aktivt med att prioritera vilka funktioner och insatser som ska finnas kvar. På grund av ekonomiska underskott görs anpassningar genom att säga upp lokaler och undersöka möjligheter att dela utrymmen med andra föreningar eller studieförbund. Samtidigt finns ett stärkt fokus på kärnverksamheten och det nödvändiga omställningsarbetet. Minskade resurser och ett förändrat bidragssystem gör det ännu viktigare att prioritera rätt. Trots dessa utmaningar ser man möjligheter till utveckling. Sensus har anställt en ny medarbetare som ska arbeta med kör- och musikverksamhet i Kronobergs län. Man arbetar även aktivt med att hitta nya finansieringskällor och söker medel från bland annat TIA och Kampradstiftelsen. En viktig framtidsfråga är att förbättra den digitala kompetensen, särskilt inom AI. Därför vore det önskvärt med ett närmare samarbete med Region Kronoberg inom detta område.

Sammanfattning av Sensus arbete utifrån regionens grundvillkor

Mänskliga rättigheter och demokrati

Verksamheten har sin grund i mänskliga rättigheter och demokratifrågor. Alla ledare genomgår en cirkelledarutbildning. Innan man ingår samarbeten med föreningar och individer är det viktigt att dessa samarbeten stämmer överens med Sensus profil och värderingar.

Jämställdhet

Inkludering och jämlikhet är centrala begrepp och betonas mer än enbart jämställdhet. Sensus har en plan för sitt arbete med jämställdhet och inkludering och arbetar utifrån aktiva åtgärder.

Arbetsmiljö och professionella kulturskarpes arbetsvillkor

Sensus arbetar utifrån ett systematiskt kvalitetsarbete som bland annat omfattar medarbetarsamtal, skyddsombud, skyddsronder, riskinventeringar och medarbetarundersökningar. Dessa insatser är en del av Sensus arbete för att skapa en trygg och hållbar arbetsmiljö för anställda. För cirkelledare tillämpas gällande kollektivavtal.

Tillgänglighet

För de som har behov av hjälp och stöd erbjuds bland annat en anpassad studietakt, anpassade lokaler, extra ledare, anpassning av studiematerial etc.

Barn och unga

Sensus bedriver omfattande lägerverksamhet i samarbete med Rädda Barnen under sommaren. Utöver detta erbjuds musikverksamhet i kyrkan och aktiv scoutverksamhet, där både barn och föräldrar är delaktiga. Det sker även samarbete med etniska föreningar där hela familjen deltar.

Nationella minoriteter

Sensus samarbetar med samiska föreningar och erbjuder digitala aktiviteter men inga fysiska aktiviteter på plats i Kronobergs län.

Studiefrämjandet

- *Antal anställda i Kronobergs län: Ca 10*
- *Största medlemsorganisationer: Naturskyddsföreningen, Friluftsförbundet, Sverock, Svenska Jägarförbundet och Svenska Brukshundklubben*
- *Bedriver verksamhet i samtliga kommuner i Kronobergs län (gäller både 2023 och 2024)*

Organisationens struktur och verksamhet

Studiefrämjandet Öst omfattar fyra län: Jönköping, Kalmar, Kronoberg och Östergötland. Organisationen är ny från 1 januari 2025. Studiefrämjandets verksamhet bygger på det nya verksamhetsåtagandet med de fyra profilområdena: djur, natur, kultur och miljö. Åtagandet är förankrat i de övergripande folkbildningsmålen som styrs av statens syften med stöden, där demokrati och inkludering är centrala element. Andra viktiga delar i verksamhetsåtagandet är att stärka föreningslivet och skapa tillgång till kultur för alla. Studiefrämjandet Öst arbetar över ett större geografiskt område och inte specifikt utifrån de regionala målen i Kronoberg.

Regelefterlevnad och kvalitetsarbete

För att säkerställa att verksamheten följer Region Kronobergs regelverk och prioriteringar, har Studiefrämjandet grundutbildning för alla cirkelledare. Utbildningen inkluderar områden som demokrati, folkbildning och pedagogik. För att säkerställa och följa upp kvaliteten på verksamheten har Studiefrämjandet ett system med "fyra ögon" på alla aktiviteter. Det finns kvalitetsansvariga på varje avdelning som signalerar eventuella avvikelser. Man gör också oanmälda besök och efterkontroller både utifrån kommuners och regioners önskemål. Studiefrämjandet har också ett omfattande kvalitetssäkringsarbete på central nivå.

För att hantera eventuella oegentligheter har Studiefrämjandet rutiner där verksamheter som verkar tveksamma hamnar på en avvikelselista och granskas ytterligare. De har också en visselblåsarfunktion för att säkerställa transparens.

Uppföljning av Region Kronobergs villkor

Studiefrämjandet arbetar över flera regioner och det ser lite olika ut med regionernas krav på redovisning, vissa regioner har specifika mallar, vilket är ett bra stöd. All redovisning särskiljs i det ekonomiska systemet så det finns en speciell rapport för varje region. Det gör det enkelt för Studiefrämjandet att ta fram hur det ser ut just i Kronoberg. Dialogen med Region Kronoberg har varit öppen och konstruktiv.

Samarbete med föreningar

En viktig del av Studiefrämjandets arbete är samarbetet med lokala och nationella föreningar, som exempelvis Naturskyddsföreningen, Friluftsförbundet och Jägarförbundet. Föreningarna väljs ut baserat på deras stadgar och hur väl deras verksamhet stämmer överens med Studiefrämjandets värderingar och verksamhetsåtaganden. För att stötta föreningarna arbetar Studiefrämjandet inte bara med finansiellt stöd utan erbjuder också resurser som kompetensutveckling, utrustning och

personal med specialkompetens. Samarbetena ses som ett bra sätt att stärka föreningslivet och främja delaktighet i samhället. Samarbetena följs upp kontinuerligt via arbetsplaner och dialog.

Framtida prioriteringar

Studiefrämjandet har ett fortsatt starkt fokus på sitt verksamhetsåtagande, där de bland annat vill stärka föreningslivet och främja demokratiska rättigheter. Den senaste omorganisationen har lett till förändringar inom verksamheten, men har också öppnat nya möjligheter att samarbeta med civilsamhället och andra aktörer. I framtiden ser Studiefrämjandet att det finns potential för att arbeta mer strategiskt kring att nyttja studieförbundens resurser i nya samarbeten och projekt.

Sammanfattning av Studieförbundets arbete utifrån regionens grundvillkor

Mänskliga rättigheter och demokrati

Studieförbundet arbetar för att integrera mänskliga rättigheter och demokrati i sin verksamhet genom grundutbildning och fortbildning av cirkelledare och personal. All utbildning, från ledarutbildningar till studiecirkelverksamhet, bygger på att respektera och främja mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar.

Jämställdhet

Jämställdhet är centralt i alla Studieförbundets verksamheter. För att säkerställa jämställdhet har man bland annat arbetat för att få fler kvinnor att delta i traditionellt mansdominerade aktiviteter, som exempelvis jakt. Att öka deltagandet från underrepresenterade grupper, exempelvis kvinnor, inom vissa aktiviteter är en prioritet.

Arbetsmiljö och professionella kulturskapares arbetsvillkor

Studieförbundet har en policy för arbetsmiljö och ett systematiskt arbetsmiljöarbete. En pulsenkät för alla anställda genomförs två gånger per år, och det finns en kontinuerlig dialog med fackliga organisationer samt arbetsmiljöombud på varje arbetsplats. Om arbetsmiljöproblem uppstår hanteras de genom täta dialoger och individuella avstämningar.

Tillgänglighet

Tillgänglighet är en prioriterad aspekt vid planering av Studieförbundets verksamhet. Detta inkluderar att aktiviteter och studiecirklar utformas för att vara tillgängliga för alla, med särskild fokus på jämställdhet och inkludering.

Barn och unga

Studieförbundet engagerar barn och unga genom aktiviteter som dans, där det finns trygga ledare och säkerhetsrutiner, som att ta utdrag från belastningsregistret på ledare. Unga i åldrarna 5–6 år och uppåt erbjuds möjlighet att delta i dansverksamhet, och flera av de unga deltagarna blir senare cirkelledare. För att främja ungdomars engagemang, samarbetar Studieförbundet med organisationer som 4H och lyssnar på vad unga människor själva vill engagera sig i. Specifika program för unga från socioekonomiskt utsatta grupper omfattar materialet "Älskade barn", som handlar om föräldrastöd i form av studiecirklar.

Nationella minoriteter

Studieförbundet är öppet för alla, och tidigare samarbeten har genomförts för att stärka villkoren för romer i samarbete med MUCF.

Studieförbundet Vuxenskolan (SV)

- *Antal anställda i Kronobergs län: 9*
- *Största medlemsorganisationer: SPF Seniorerna, Förbundet Vi Unga, Bygdegårdarnas Riksförbund, Centerkvinnorna med flera*
- *Bedriver verksamhet i samtliga kommuner i Kronobergs län (gäller både 2023 och 2024)*

Organisationens struktur och verksamhet

Studieförbundet Vuxenskolan har en regional organisation (Studieförbundet Vuxenskolan Kronoberg) och har kontor i Växjö, Alvesta, Markaryd och Ljungby. Studieförbundet Vuxenskolan spelar en viktig roll i att bidra till kulturmålen genom sitt engagemang med kulturutövare, särskilt inom dans och teatergrupper. De anordnar även kulturevenemang i samarbete med bygdegårdar och hembygdsföreningar, vilket är viktigt för att upprätthålla en lokal närvaro. Förutom dans och teater fokuserar Studieförbundet Vuxenskolan också på litteratur, måleri och annan kulturverksamhet i samarbete med olika föreningar. Just nu pågår ett samarbete med bland andra Leader Linné, Hembygdsförbundet och bygdegårdarna för att lyfta fram de lokala kulturskatterna. Studieförbundet Vuxenskolan har även ett brett utbud av kulturarrangemang och främjar kulturell delaktighet på olika sätt.

Studiecirklar och verksamhetens genomförande

Studiecirklar är en central del av verksamheten och handlar om att möta människors behov och intressen och bygger på principen om armlängds avstånd när det gäller innehållet. Fokus ligger på att främja ett livslångt lärande och samtidigt bidra till en levande landsbygd. Att upprätthålla en bred geografisk närvaro är en prioritet, även om det innebär utmaningar. Idag har SV verksamhet i samtliga kommuner i länet.

Studieförbundet Vuxenskolan ser möjligheter att stärka samarbetet inom ramen för den regionala utvecklingsstrategin, särskilt i frågor som rör kompetensförsörjning. Studieförbundet vuxenskolan deltar även i kompetensforum och driver initiativ såsom bokcirklar på engelska, cirkelledarutbildningar, språkkaféer och andra insatser som kompletterar det offentliga systemet. Beredskapsfrågor är ett annat viktigt område där SV har ett nära samarbete med bland andra bygdegårdarna.

Arbetsplaner är en viktig grund för att studiecirklar ska kunna genomföras på ett strukturerat sätt. En väl utformad arbetsplan ska ha en tydlig progression och bidra till deltagarnas lärande och utveckling. För att säkerställa kvaliteten måste verksamhetsutvecklarna godkänna varje arbetsplan eller studieplan efter genomförd cirkel. Planen tas alltid fram i samarbete med gruppen. Ämnena för studiecirkelarna kan variera beroende på deltagarnas intressen och behov och Studieförbundet Vuxenskolan strävar alltid efter att vara relevanta i vad som händer och är aktuellt i samhället. Under hösten var exempelvis "norrskén" och "UFO" varit populära ämnen då dessa ämnen har varit aktuella i sociala medier och på nyheterna, dessa lockade många deltagare. SV har också haft studiecirklar med exempelvis bokcirklar i formen av kamratcirkel som är kostnadsfria då många har svårt att delta i betalcirklar på grund av ekonomin, vilket kan bidra till utsatthet och ensamhet. Varje cirkelledare har ett första samtal med verksamhetsutvecklarna och cirkelledarutbildningar erbjuds kontinuerligt i både fysisk och digital form. Studiematerial laddas

upp i verksamhetssystemet för ökad transparens. Studiecirklar utvärderas genom enkäter eller i samtal med cirkelledare och deltagare.

Regelefterlevnad och kvalitetsarbete

Varje vecka följer man upp rapporteringen och varannan vecka genomförs en mer omfattande uppföljning tillsammans med verksamhetsutvecklarna. Dessutom genomförs en årlig risk- och sårbarhetsanalys. Uppföljningen sker utifrån fastställda kvalitetsindikatorer och omfattar alla typer av verksamhet, oavsett om det rör sig om en kamratcirkel, en öppen cirkel eller ett kulturevenemang. Kontrollfunktionerna har successivt centraliserats, och exempelvis revision och andra granskningar hanteras nu på en mer övergripande nivå.

Uppföljning av Region Kronobergs villkor

Rapporteringen till regionen sker digitalt och innefattar årsredovisning och verksamhetsplaner. All verksamhet registreras i verksamhetssystemet *Gustav* innan den startar och all rapportering sker där. Genom STUV-kontrollen samkörs och verifieras uppgifterna för att säkerställa kvalitet och korrekthet. Närvaro registreras numera digitalt vilket förenklar administrationen.

Det är tydligt att verksamheten behöver anpassas utifrån invånarnas behov och önskemål. Studieförbundet Vuxenskolas mål är att finnas där man behövs och där efterfrågan är som störst. Ökad tydlighet kan ge ökade möjligheter att skapa mer riktade och effektiva insatser. Samtidigt efterlyser man ett närmare samarbete med regionen för att bättre samordna sina resurser och stärka det gemensamma arbetet. Samtidigt efterlyser man ett närmare samarbete med regionen för att bättre samordna sina resurser och stärka det gemensamma arbetet. En utmaning är att studieförbunden organisatoriskt ligger under kultursidan och inte under regional utveckling, trots att studieförbunden har mycket att bidra med inom båda områdena. Man ser en stor potential i att vara en del av den regionala utvecklingen.

Samarbete med föreningar

Studieförbundet Vuxenskolan samarbetar med 138 föreningar, där Bygdegårdarna, Hembygdsförbundet och SPF (Svenska Pensionärers Förbund) är några av de största aktörerna. SV sitter även med i styrelsen för Bygdegårdarna. Samarbetet består av både traditionella partnerskap och initiativ som sträcker sig över olika nivåer, där vissa samarbeten är på nationell nivå medan andra är mer lokalt förankrade. Detta breda samarbete gör det möjligt att nå ut till olika målgrupper.

SV är inte en bidragsorganisation utan fokuserar istället på att stödja föreningar genom olika former av samarbeten, föreningsutveckling och administrativt stöd samt stöd för inköp av studiematerial. Medlemsorganisationerna rapporterar sin verksamhet i SV:s system och deltar i cirkelledarutbildningar. Föreningarna planerar aktiviteter tillsammans med verksamhetsutvecklare och dessa följs upp. SV tar också del av föreningarnas årsmötesprotokoll.

En av de största utmaningarna för föreningarna är föreningsutveckling, särskilt när det gäller rekrytering av nya deltagare och ledare samt att engagera unga i verksamheten. För att möta dessa

behov erbjuds styrelseutbildning, i mars och april är det ordförande och kassörsutbildning genom Föreningsakademin. Under det tredje kvartalet kommer fokus i SV Kronoberg att vara föreningsutveckling.

Framtida prioriteringar

Studieförbundet Vuxenskolan ser en stor möjlighet att utveckla mötesplatser för att motverka ofrivillig ensamhet. Frågan är hur studieförbunden kan bidra på ett sätt som inte enbart mäts i kvantitativa termer. Det kan handla om att skapa möten över generationsgränser eller att erbjuda mentorskap som hjälper människor att få kontakter och vägledning in på arbetsmarknaden. SV skulle också vilja delta i större satsningar i områden som Araby där verksamheten har mycket att bidra med. Att vara en del av långsiktiga och strategiska insatser kan ge större effekt än kortsiktiga punktinsatser. Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) är ytterligare ett område med utvecklingspotential som kan samla kommuner, civilsamhället och andra aktörer för att lösa komplexa samhällsutmaningar på ett långsiktigt sätt. Det finns också ett stort behov av bättre samordning av resurser. Ett tydligt exempel var stödet till de ukrainska flyktingarna – där många aktörer sprang efter samma deltagare istället för att skapa en mer strukturerad och effektiv samverkan.

SV fortsätter arbetet med de nya profilområdena, integration, funktionsrätt, föreningsliv och landsbygd och arbetar aktivt för att justera verksamheten i linje med dessa mål. Det påpekas att det samtidigt är viktigt att bibehålla och fortsätta utveckla andra delar i arbetet som redan gör stor skillnad. Det sker ett aktivt arbete inom funktionsrättsområdet och integration. Dock uppstår en utmaning när man arbetar i projektform eftersom den typen av finansiering inte kan registreras som folkbildning. Arbetet gör stor nytta men syns inte i folkbildningsstatistiken. Utöver detta fortsätter SV att arbeta nära landsbygden och sina föreningar.

Mänskliga rättigheter och demokrati

Förra året blev Studieförbundet Vuxenskolan HBTQ-certifierade, som det andra studieförbundet i landet att nå denna milstolpe. Man satsar även på utbildning av sina cirkelledare där ca 83 procent av cirkelledarna är utbildade. Utbildningen omfattar folkbildningspedagogik, som i grunden bygger på demokratiska principer. SV genomför regelbundet utvärderingar av sina studiecirklar genom enkäter som skickas ut till alla deltagare.

Jämställdhet

Kvinnor och män har samma villkor inom verksamheten. Löneprocessen är transparent och rättvis. En majoritet av de som engagerar sig inom folkbildningen är kvinnor.

Arbetsmiljö och professionella kulturskapares arbetsvillkor

SV har många förstagångsanställda, särskilt inom dansverksamheten. När det gäller unga anställda ser man till att de får stöd och vägledning genom regelbundna möten med verksamhetsutvecklarna flera gånger per termin.

Tillgänglighet

SV arbetar aktivt med både fysisk och psykisk tillgänglighet för att säkerställa att verksamheten är öppen för alla. Flera personer i såväl personalgrupp som styrelse har egna erfarenheter av funktionshinder. SV arbetar aktivt med dessa frågor.

Barn och unga

SV har en aktiv dansverksamhet och samarbetar med föreningen Vi Unga som bedriver verksamhet i länet. Att engagera barn och unga är en utmaning – viljan finns, men det krävs insatser för att få dem att delta aktivt. För att stärka engagemanget arbetar SV med att utveckla studiecirklar på bygdegårdarna och hitta nya sätt att öka intresset. Ett av initiativen är att skapa en utbildning i samverkan med Vi Unga och bygdegårdarna.

Nationella minoriteter

SV som organisation har fokus på detta och har nu skapat ett Minoriteternas hus i Göteborg. SV Kronoberg följer och inspireras av Göteborgs erfarenheter.

Kronobergs läns bildningsförbund

Studieförbunden i länet samverkar inom ramen för Kronobergs läns bildningsförbund.

Bildningsförbundet är den samlade folkbildningens regionala samverkansorgan. Dess främsta uppgift är att främja folkbildningen i länet genom samverkan, omvärldsanalys, intressebevakning och kommunikation. Kronobergs läns bildningsförbund har ett avtal med Blekinge läns bildningsförbund om vissa konsulenttjänster som stöd vid årsstämma, styrelsemöten och lokala folkbildningsråd. Folkbildningsrådet vill gärna ha en dialog med kulturcheferna i kommunerna och i regionen men en utmaning är att studieförbunden arbetar över allt större geografiska områden.

Kronobergs läns bildningsförbund har tre fokusområden: Lyfta fram och folkbilda, Arbeta regionalt och Samverkan i Sydost. Förbundet har regelbunden dialog med Region Kronoberg och har även deltagit i arbetet med den nya Regionala utvecklingsstrategin.

Sammanställning över studieförbundens verksamhet i Kronobergs län, år 2023–2024

ABF	Antal arrangemang 2023	Antal arrangemang 2024	Totalt antal arrangemang	Totalt antal deltagare 2023	Totalt antal deltagare 2024
Alvesta	152	142	294	6 504	6 089
Lessebo	193	200	393	10 996	8 745
Ljungby	721	480	1201	37 115	17 954
Markaryd	164	109	273	8 950	4 681
Tingsryd	47	51	98	1 165	1414
Uppvidinge	99	101	200	2 405	2 493
Växjö	413	400	813	10 420	7 793
Älmhult	565	448	1013	26 426	20 887
Totalt	2 354	1 931	4 285	103 981	70 056

Bilda	Antal arrangemang 2023	Antal arrangemang 2024	Totalt antal arrangemang	Totalt antal deltagare 2023	Totalt antal deltagare 2024
Alvesta	38	36	74	1 895	1 094
Lessebo	10	9	19	55	505
Ljungby	53	37	90	3 506	1 673
Markaryd	17	18	35	339	517
Tingsryd	111	1	112	11 063	500
Uppvidinge	40	37	77	1 937	1 772
Växjö	130	128	258	5 140	63
Älmhult	2	15	17	11	343
Totalt	401	281	682	23 946	6 467

Folkuniversitetet	Antal arrangemang 2023	Antal arrangemang 2024	Totalt antal arrangemang	Totalt antal deltagare 2023	Totalt antal deltagare 2024
Alvesta	1	1	2	18	14
Lessebo	0	0	0	0	0
Ljungby	0	0	0	0	0
Markaryd	1	0	1	9	0
Tingsryd	2	1	3	13	15
Uppvidinge	0	0	0	0	0
Växjö	271	217	488	15 049	13 248
Älmhult	2	0	2	45	0
Totalt	277	219	496	15 134	13 277

	Antal arrangemang 2023	Antal arrangemang 2024	Totalt antal arrangemang	Totalt antal deltagare 2023	Totalt antal deltagare 2024
Ibn Rushd					
Alvesta	45	16		496	241
Lessebo	50	29		686	329
Ljungby	0	0		0	0
Markaryd	0	0		0	0
Tingsryd	0	0		0	0
Uppvidinge	0	0		0	0
Växjö	100	49		1100	570
Älmhult	0	0		0	0
Totalt	195	94		2282	1140

	Antal arrangemang 2023	Antal arrangemang 2024	Totalt antal arrangemang	Totalt antal deltagare 2023	Totalt antal deltagare 2024
Medborgarskolan					
Alvesta	12	9	21	101	58
Lessebo	167	11	178	1 344	58
Ljungby	1	1	2	11	4
Markaryd	0	0	0	0	0
Tingsryd	5	1	6	39	7
Uppvidinge	1	0	1	7	0
Växjö	209	92	301	2 693	1 513
Älmhult	0	0	0	0	0
Totalt	395	114	509	4 195	1 640

	Antal arrangemang 2023	Antal arrangemang 2024	Totalt antal arrangemang	Totalt antal deltagare 2023	Totalt antal deltagare 2024
NBV					
Alvesta	121	64	185	1 880	1 208
Lessebo	58	12	70	1 034	99
Ljungby	41	52	93	741	1 258
Markaryd	5	1	6	71	12
Tingsryd	118	98	216	1 757	1 225
Uppvidinge	24	27	51	341	351
Växjö	728	731	1459	13 418	15 133
Älmhult	158	97	255	2556	2414
Totalt	1 253	1 082	2 335	21 798	21 700

	Antal arrangemang 2023	Antal arrangemang 2024	Totalt antal arrangemang	Totalt antal deltagare 2023	Totalt antal deltagare 2024
Sensus					
Alvesta	36	26	62	713	838
Lessebo	46	25	71	654	301
Ljungby	23	12	35	452	256
Markaryd	4	3	7	133	30
Tingsryd	33	59	92	857	2 377
Uppvidinge	39	23	62	522	279
Växjö	1051	740	1791	53 152	26 576
Älmhult	62	56	118	4 960	4 761
Totalt	1 294	944	2 238	3 182	5 420

Studieförbundet	Antal arrangemang 2023	Antal arrangemang 2024	Totalt antal arrangemang	Totalt antal deltagare 2023	Totalt antal deltagare 2024
Alvesta	30	16	46	974	120
Lessebo	7	17	24	58	162
Ljungby	74	77	151	2 016	1 953
Markaryd	10	12	22	103	76
Tingsryd	21	7	28	222	77
Uppvidinge	26	33	59	246	288
Växjö	446	418	864	11 496	10 609
Älmhult	27	31	58	299	618
Totalt	641	611	1 252	1 863	3 115

Studieförbundet Vuxenskolan	Antal arrangemang 2023	Antal arrangemang 2024	Totalt antal arrangemang	Totalt antal deltagare 2023	Totalt antal deltagare 2024
Alvesta	88	91	179	4 004	3 726
Lessebo	14	4	18	353	24
Ljungby	144	152	296	5 891	5 694
Markaryd	46	44	90	1 726	1 747
Tingsryd	136	123	259	12 843	9 477
Uppvidinge	90	80	170	3 806	2 756
Växjö	509	492	1 001	38 210	30 710
Älmhult	184	226	410	5 092	8 081
Totalt	1 211	1 212	2 423	3 635	6 058

Sammanfattande kommentarer kring statistiken

ABF:

Antalet arrangemang minskade med cirka 10 procent under 2024 jämfört med 2023. I fem av länets kommuner skedde en nedgång i genomförda arrangemang. Även antalet deltagare minskade, med cirka 40 procent, där sex av åtta kommuner uppvisade en lägre deltagarnivå än föregående år.

Bilda:

Antalet arrangemang under 2024 minskade med cirka 18 procent jämfört med 2023, med en nedgång i sex av länets kommuner, där den största minskningen skedde i Tingsryds kommun. Även antalet nådda deltagare minskade kraftigt under 2024 i fem av kommunerna, med en total minskning på 57 procent.

Folkuniversitetet:

Antalet arrangemang under 2024 minskade med cirka 12 procent. Under 2023 var Folkuniversitetet verksamt i fem av länets kommuner, medan utbudet under 2024 begränsades till endast tre kommuner. Även antalet deltagare minskade, med en total nedgång på 7 procent.

Ibn Rushd:

Antalet arrangemang minskade med 35 procent under 2024 liksom antalet deltagare (33 procent). Ibn Rush håller på att avveckla sin verksamhet.

Medborgarskolan:

Antalet arrangemang minskade med cirka 22 procent under 2024 med den största nedgången i Lessebo kommun. Medborgarskolan bedrev verksamhet i sex kommuner under 2023, men minskade sitt utbud till fem kommuner under 2024. Även antalet deltagare minskade avsevärt, med en total nedgång på 55 procent jämfört med föregående år.

NBV:

Antalet arrangemang under 2024 minskade med 7 procent jämfört med föregående år, med en nedgång i fem av åtta kommuner. Däremot förblev deltagarantalet relativt stabilt, med en marginell minskning på endast 0,2 procent.

Sensus:

Antalet arrangemang minskade med 16 procent under 2024 jämfört med föregående år, med en nedgång i sju kommuner. Samtidigt ökade antalet deltagare med 26 procent, där den största ökningen noteras i Växjö och Tingsryd.

Studiefrämjandet:

Det totala antalet arrangemang minskade med 2 procent under 2024. Samtidigt ökade antalet arrangemang i fem av länets kommuner. Även deltagarantalet steg markant, med en ökning på 25 procent jämfört med föregående år.

Studieförbundet Vuxenskolan:

SV genomförde ett arrangemang fler under 2024 jämfört med föregående år. Samtidigt minskade antalet arrangemang i fem av kommunerna. Deltagarantalet ökade däremot med 25 procent, med den största ökningen i Tingsryd och Växjö.

Analys

I följande avsnitt presenteras en analys utifrån den datainsamling som har genomförts. Analysen bygger på de områden som granskats i utredningen. Därefter följer förslag och rekommendationer framåt med förslag riktade till både Region Kronoberg samt till studieförbunden för fortsatt utveckling.

Studieförbundens verksamhet och funktioner

Som framgår av den statistiska redovisningen ovan har studieförbundens verksamhet generellt minskat, på grund av minskade anslag. ABF arrangerar flest antal arrangemang och når flest antal deltagare av samtliga studieförbund. Därefter följer NBV. Åtta av nio studieförbund uppvisar en minskning av antalet arrangemang under 2024 (undantaget är Studieförbundet Vuxenskolan). Särskilt påfallande är den kraftiga nedgången i arrangemang och deltagare för Bilda och Medborgarskolan, vilket med sannolikhet kan härledas till de reducerade anslagen. Trots den övergripande trenden av minskningar uppvisar tre studieförbund, Sensus, Studieförbundet och Studieförbundet Vuxenskolan, en ökning av deltagare.

Alla studieförbund driver verksamhet genom studiecirklar, kulturarrangemang och övrig folkbildningsverksamhet. Villkoren för verksamheten styrs av systemet för statsbidrag till studieförbunden. Studieförbunden har olika fokus vilket speglas i de verksamhetsåtaganden som varje förbund gjort i det nya systemet för statligt stöd. Förbundens verksamhet styrs också av deltagarnas intresse, utifrån folkbildningstanken. Studieförbunden samarbetar med en rad föreningar på nationell, regional och lokal nivå i olika samarbetsformer. Ideellt arbete är en viktig del av studieförbundens verksamhet, inte minst när det gäller föreningssamarbetena.

Genom intervjuer och platsbesök har utredarna fått en mera nyanserad bild av studieförbundens verksamhet än vad som kan utläsas av förbundens redovisningar (statistik och verksamhetsberättelser). Stort fokus på kvantitativ uppföljning i bidragssystemet, framför allt från statens sida, kan ha bidragit till att studieförbunden inte lyckats kommunicera sin breda och mångfacetterade verksamhet. Förbunden tycks spela en viktig roll för flera samhällsfunktioner, inte minst inom socialt hållbar utveckling, men bilden av verksamheten har ibland blivit fragmenterad. I sammanhanget är det också viktigt att påpeka att studieförbunden har en unik förmåga att mobilisera ideella krafter, vilket inte minst är viktigt för beredskapsfrågor. Flera förbund arbetar dessutom med psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet vilket är områden där studieförbunden kan bidra inom regionens arbete med folkhälsa.

Utöver att erbjuda studiecirklar jobbar flera studieförbund med att stärka föreningarnas organisatoriska kapacitet, exempelvis genom styrelse- och funktionsutbildningar. Denna funktion har stor betydelse utifrån ett demokratiskt perspektiv och skulle kunna bli en kommunal uppgift om studieförbunden släppte den. Vissa kommuner har en egen funktion för detta – föreningslotsar.

Studieförbunden har även en viktig roll inom länets kompetensförsörjning. De erbjuder verksamhet som språkundervisning, samhällsinformation och arbetsförberedande studiecirklar, något som inte omfattas av folkbildningsmedel, men som fyller en viktig samhällsfunktion. Detta ligger i linje med Region Kronobergs regionala utvecklingsstrategi Framtidens Kronoberg i världen och prioriteringen: Kompetensförsörjning som främjar utveckling och omställning. Vi konstaterar att studieförbunden idag organisatoriskt ligger under Kulturnämnden i Region Kronoberg och inte under Nämnden för regional utveckling, trots att studieförbunden har mycket att bidra med inom

båda områdena. Vi bedömer att det finns stor potential för studieförbunden att delta i den regionala utvecklingen.

Studieförbunden har också en viktig funktion med att skapa arbetstillfällen för professionella kulturskapare genom att anlita kulturskapare som cirkelledare och till kulturprogram. De spelar också en viktig roll i kulturbranschens hela utbildningskedja. Detta ligger väl i linje med prioriteringen i Region Kronobergs kulturplan om att skapa goda förutsättningar för professionella kulturskapare som bor och verkar här.

Neddragna bidrag och ekonomiska utmaningar gör att många studieförbund arbetar över större geografiska områden än tidigare. Trots detta har studieförbunden fortfarande en hög geografisk närvaro bland länets kommuner. Studieförbunden bidrar därmed i hög grad till Region Kronobergs kulturplans prioritering om att erbjuda ett brett och varierat kulturutbud med god geografisk, digital, fysisk och språklig tillgänglighet. ABF, Bilda, NBV, Sensus, Studiefrämjandet och Studieförbundet Vuxenskolan bedriver verksamhet i länets alla åtta kommuner. Under 2023 bedrev Folkuniversitetet verksamhet i fem av länets kommuner, 2024 bedrevs verksamhet i endast tre kommuner. Medborgarskolan var verksam i sex kommuner under 2023 och i fem kommuner under 2024. Ibn Rushd hade verksamhet i tre kommuner under båda åren. Studieförbundens framtida prioriteringar är ofta nära kopplade till de verksamhetsåtaganden de gjort i det nya statliga bidragssystemet.

Uppföljning av studieförbundens verksamhet

Det är tydligt att studieförbundens uppföljningsarbete i första hand utgår från Folkbildningsrådets villkor för statsbidrag. Ofta sammanfaller dessa villkor med Region Kronobergs villkor. Studieförbunden har infört striktare kontroller och utvecklat kvalitetsarbetet sedan 2020 utifrån nya krav från nationell nivå. Omfattande rutiner för kontroll och kvalitetsarbete finns i alla studieförbund. Till exempel regelbundna registerkontroller för att upptäcka dubbelrapportering, stickprovskontroller, oanmälda besök och tydliga rutiner för internkontroll.

Kvalitetsarbetet organiseras på olika sätt i förbunden. Ofta finns kvalitetsansvariga funktioner på varje nivå, till exempel i varje region eller avdelning. De kvalitetsansvariga samordnas sedan centralt i olika typer av forum. Regelbundna kvalitetsgenomgångar hålls hos samtliga förbund. Som en del i kvalitetsarbetet erbjuder samtliga studieförbund en grundutbildning för sina cirkelledare, vissa förbund har detta som ett obligatoriskt inslag medan andra inte har något specifikt krav. För alla studiecirkelar upprättas en arbetsplan där även aktuellt studiematerial redovisas. Arbetsplanen godkänns av en verksamhetsutvecklare.

Utgångspunkten för förbundens föreningssamarbeten är att föreningarna arbetar i linje med förbundets mål och visioner. Förbundens inriktning har blivit tydligare med det nya systemet för statsbidrag med speciella verksamhetsåtaganden. Samtliga studieförbund upprättar ett samarbetsavtal med de aktuella föreningarna. Hur dessa åtagande följs upp varierar dock mellan förbunden. Förbunden stödjer föreningarna med olika former av kompetensutveckling som att tillsammans genomföra till exempel studiecirkelar och aktiviteter och ibland genom att tillhandahålla utrustning och ersättning för lokalkostnader. När ett samarbete inleds säkerställer man genom Länsbildningsförbundet att föreningen inte är ansluten till ett annat studieförbund. Vissa studieförbund bjuder in föreningsrepresentanter till förbundets styrelsemöte där de får presentera sig. Det har under utredningens gång framkommit avvikelser gällande ett

föreningssamarbete inom NBV i Lessebo kommun. Avvikelsen är hanterad av NBV men det blev i detta sammanhang tydligt att det idag saknas rutiner för rapportering av avvikelser mellan studieförbund, kommun och region. Vid ett stickprov har utredarna efterfrågat förbundens policyer för jäv och bisyssla vilket alla förbunden har redovisat.

Som nämnts ovan utgår studieförbunden i hög utsträckning från villkoren för statsbidrag i sitt kvalitets- och uppföljningsarbete. Förbunden känner i olika grad till Region Kronobergs grundvillkor där generellt de förbund som arbetar i ett större geografiskt område har mindre kännedom om regionens specifika villkor. Studieförbundens verksamhetsberättelser är idag inte anpassade efter grundvillkorsbilagan för rapporteringen till Region Kronoberg. Studieförbunden har alltså inte återrapporterat utifrån Region Kronobergs grundvillkor men detta har heller inte efterfrågats av regionen. Flera förbund efterlyser tydligare instruktioner för återrapportering och en närmare dialog med Region Kronoberg. Flera ser även gärna en dialog där Region Kronoberg pekar på aktuella utmaningar och de olika förbunden kan arbeta aktivt med sin unika kompetens och breda nätverk med dessa utmaningar, till exempel ofrivillig ensamhet eller gängkriminalitet.

Region Kronobergs grundvillkor överensstämmer i hög grad med villkoren för statsbidrag så trots en viss okunskap om villkoren säkerställs kvalitetsarbete och regelefterlevnad, utifrån kraven på statligt bidrag. Vid genomgången av studieförbundens uppföljning av regionens villkor ser vi att samtliga studieförbund i hög grad uppfyller dessa. Dock har ingen nationella minoriteter som ett prioriterat område. Viss verksamhet bedrivs kopplat till dessa målgrupper men inget indikerar att detta är ett prioriterat område. Därtill har inte alla förbund barn och unga som en utpekad målgrupp men man når ofta dessa grupper indirekt, till exempel genom föreningsaktiviteter, familjeaktiviteter och kulturarrangemang.

När det gäller villkoret om arbetsmiljö och professionella kulturskapare skulle man förslagsvis kunna begära in dokumentation på arbetet med aktiva åtgärder⁹, enligt gällande lagstiftning och underlag som säkerställer att professionella kulturskapare får avtalsenligt arvode.

Relevant för frågan om uppföljning och kontroll är regionens kapacitet. I dagsläget arbetar en tjänsteperson på deltid med studieförbunden. Detta innebär att det i realiteten inte är möjligt att genomföra detaljerade kontroller på regional nivå. Utrymmet för dialog med studieförbunden är därmed också begränsat. Även på kommunal nivå är kapaciteten för detaljerad uppföljning begränsad. Regionerna och kommunerna bör i hög grad kunna luta sig på att de nationella villkoren säkerställer regelefterlevnad och kvalitet. Dock bör regionen skapa bättre rutiner för uppföljning och dialog vilket vi återkommer till i förslagen nedan.

Studieförbundens utmaningar

Studieförbunden har under senare år fått rejäla minskningar av bidragen, framför allt från statlig nivå. Detta har påverkat verksamheterna på flera sätt. Många förbund har sett över sina organisationer och gjort sammanslagningar och fusioner och minskat sin lokala närvaro. Detta kan få negativa konsekvenser för ett litet län som Kronoberg. I dagsläget har bara ABF och Studieförbundet Vuxenskolan avdelningens/enhetens huvudkontor i Kronobergs län. Med en

⁹ Enligt Diskrimineringslagen ska alla arbetsgivare arbeta med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering på arbetsplatsen. Arbetet omfattar till exempel att undersöka arbetsförhållanden och att genomföra lönekartläggning. Arbetsgivare med minst 25 anställda ska skriftligt dokumentera alla delar av sitt arbete med aktiva åtgärder.
<https://www.do.se/for-arbetsgivare-och-utbildningsanordnare/aktiva-atgarder-for-arbetsgivare>

sådan förändring minskar lokalkännedomen och behovet av dialog och uppföljning ökar. Studieförbunden har sett över alla kostnader, inte minst lokalkostnader vilket kan medföra att de får mindre möjlighet att erbjuda öppna mötesplatser. Flera vittnar om att översynen av kostnader också kan främja ett närmare samarbete mellan studieförbund, till exempel om gemensamma lokaler. De minskade bidragen för folkbildningsverksamhet har också lett till att förbunden har sökt andra inkomstkällor, till exempel att bedriva skolverksamhet (Medborgarskolan), samarbetsprojekt och olika specifika satsningar. Förbunden söker idag i högre utsträckning externa medel.

En utmaning för studieförbunden är den förändrade omvärld som de verkar i. Folkbildningsutredningen påpekar att globala megatrender som globalisering, digitalisering, klimatförändringar, demografi och värderingsförskjutningar påverkar studieförbunden och betonar att studieförbunden måste anpassa sig till dessa förändringar, särskilt den snabba AI-utvecklingen, ökad individualism och förändrade samhällsstrukturer. Historiskt har folkbildningens roll varit att sprida kunskap till lokalsamhällen. I dag, när information är lättillgänglig men svår att navigera, blir uppgiften snarare att hjälpa människor att värdera och förstå information samt skapa sammanhang för lärande och delaktighet.

En annan utmaning är att studieförbunden verkar i en brytningstid mellan ett mera tillitsbaserat och ett mera kontrollbaserat samhälle. Folkbildningsutredningen menar att folkbildningspolitik handlar om att balansera olika intressen. Det offentliga ger stöd till folkbildningen för att främja de värden den tillför individ och samhälle, men det offentliga vill också säkerställa att skattebetalarnas pengar används rätt och att kontroll och uppföljning är ändamålsenlig. Folkbildningen vill å sin sida ta emot medel för kunna bidra till positiva effekter för individ och samhälle, men vill samtidigt ha frihet att forma sin verksamhet. Genom att hitta en balanspunkt mellan dessa intressen kan tilliten öka och folkbildningen får bättre förutsättningar för att främja värden för individ och samhälle.

Förslag och rekommendationer

Här följer utredarnas förslag och rekommendationer. Vi har valt att ge rekommendationer både till Region Kronoberg och till studieförbunden. Utgångspunkten för förslagen till Region Kronoberg är en balans mellan en ändamålsenlig uppföljning och regionens kapacitet.

Region Kronoberg:

- Se över och förtydliga grundvillkoren och framförallt villkoret om nationella minoriteter. Inget av studieförbunden bedriver något aktivt arbete riktat till just dessa målgrupper. Flera riktar istället sina insatser mot utrikesfödda, socioekonomiskt svaga målgrupper etc.
- Säkerställande av lokal närvaro: Eftersom flera förbund minskar sin geografiska närvaro kan regionen och kommunerna behöva stödja lokal samverkan.
- Villkoren bör innefatta specifika frågor som efterfrågar exempel och resultat av insatser eller arbete som genomförs i regionen.
- Skapa en mall för studieförbundens verksamhetsrapportering utifrån grundvillkoren.
- Anordna årliga dialogmöten/verksamhetsbesök med studieförbunden för politiker och tjänstepersoner där man diskuterar villkor och kvalitetsfrågor.
- Kräv in underlag för arbetet med Arbetsmiljö och kulturskapares villkor.

- Öka dialogen med kommunerna, utifrån exempelvis Region Kalmar läns modell, med nätverksträffar för kulturchefer, verksamhetsbesök etc.
- Ta fram rutiner för rapportering av avvikelser mellan studieförbund, kommuner och region
- Nyttja i högre grad studieförbundens resurser i områden kopplade regional utveckling såsom till exempel kompetensförsörjning och folkhälsa.
- På sikt se över möjligheten att arbeta fram en överenskommelse mellan regionen och studieförbunden utifrån Skånemodellen för att stärka och strukturera samarbete och dialog.

Studieförbunden:

- Inför obligatorisk cirkelledarutbildning för samtliga ledare
- Se över utformningen av årsredovisningar och belys med konkreta exempel insatser/arrangemang som varit särskilt framgångsrika i Kronobergs län
- Inför regelbundna uppföljningar genom exempelvis årlig dialog och avstämning med samarbetsföreningar och organisationer, speciellt bland de studieförbund där avtal skrivs tillsvidare.
- Samarbete med föreningar: samtliga föreningsavtal skulle kunna kompletteras med en riskanalys (se Medborgarskolan), samt registreras i verksamhetssystemet *Gustav* för ökad transparens.
- Upprätta riktlinjer för rapportering av avvikelser mellan studieförbund, kommuner och region.
- Fortsätta bidra till det demokratifrämjande arbetet. Med ökad polarisering och informationspåverkan finns ett växande behov av folkbildning kring demokrati och källkritik. Hur kan studieförbunden synliggöra denna roll?
- Säkerställa samordningen mellan studieförbunden i Kronobergs län via Länsbildningsförbundet, oavsett hur man väljer att organisera detta (med anställd konsulent eller inte).

Källor

Skriftligt material

Region Kronoberg: Kulturplan Kronoberg 2025–2028

Region Kronoberg: Framtidens Kronoberg i världen, Regional utvecklingsstrategi 2025-2030

Region Kronoberg: Grundvillkor för studieförbund 2024 (2023)

Region Kronoberg: Överenskommelse med studieförbund (2022)

Region Kronoberg: Remissyttrande – Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid, (SOU 2024:42)

Verksamhetsberättelser från studieförbund för 2023, redovisade till Region Kronoberg.

Folkbildningsrådet: Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden Villkor och fördelning från och med 2024 (2023)

Folkbildningsrådet: Första andelsbeslutet till studieförbunden klar, Diariennr 24/00002

Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid, SOU 2024:42

SKR (Sveriges kommuner och regioner): SKR:s yttrande angående betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

ÖVERENSKOMMELSE mellan folkbildningen i Skåne och Region Skåne

([överenskommelse mellan folkbildningen och regionskane.pdf](#))

Överenskommelse om samverkan mellan Region Skåne och Idéburen sektor i Skåne ([NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne](#))

Intervjupersoner och uppgiftslämnare

Intervjupersoner studieförbund	Titel/roll	Datum
Birgitta Sundström	Regionchef, Sensus	2025-02-13
Alexander Vibeck	Enhetschef, Sensus	2025-02-13
Catarina Lindahl Petäjä	Avdelningschef, Studieförbundet Vuxenskolan	2025-02-18
Liselott Karlsson	Distriktschef, NBV	2025-02-18
Inger Hedquist	Kvalitetssamordnare, NBV	2025-02-18
Emma Asp	Ombudsman, ABF	2025-02-19
Camilla Mörberg	Projektutvecklare, ABF	2025-02-19
Helene Gustavsson	Regional verksamhetschef, Folkuniversitetet	2025-02-20
Margareta Clarén	Verksamhetschef, Folkuniversitetet	2025-02-20
Charlott Johansson	Verksamhetscontroller, Folkuniversitetet	2025-02-20
Sofie Kalén	Verksamhetschef Region Öst, Medborgarskolan	2025-02-20 (Teams-intervju)

Magdalena Swahn	Enhetschef, Bilda	2025-02-27
Amanda Lindlöf	Verksamhetsutvecklare, Bilda	2025-02-27
Mire Stevkov	Enhetschef, Studieförbundet Öst	2025-03-04
Sara Bokvist	Enhetschef, Studieförbundet Öst	2025-03-04
Anna Waara	Förbundschef, Ibn Rushd	2025-03-04
Övriga intervjupersoner	Titel/roll	Datum
Jessica Linde	F.d regional utvecklingssamordnare kultur, Region Kronoberg	2025-01-10
Calle Nathansson	Koncernchef, ABF	2025-02-10
Morgan Öberg	Enhetschef, Folkbildningsrådet	2025-02-17
Louis Palmgren	Handläggare, Region Kalmar	2025-02-27
Ann Lundborg	Utvecklare, Folkbildning och bibliotek, Region Skåne	2025-02-28
Peter Johansson	Verksamhetsutvecklare, Alvesta kommun	2025-03-03
Camilla Wernersson	Strateg, Region Blekinge	2025-03-14

Bilagor

Bilaga 1: Tre regioner och en kommun

Region Blekinge

Bidragsfördelning och uppföljning

Bidragen till studieförbunden fördelas via Blekinge Läns Bildningsförbund utifrån en fastslagen modell som bygger på att säkerställa långsiktighet och kontinuitet i verksamheterna och samtidigt ge möjlighet till utveckling.

Förbunden måste ha verksamhet i minst tre av de fem kommunerna och vara godkända av Folkbildningsrådet. Systemet premierar geografisk spridning med en särskild premiedel. Bidraget baseras både på förra årets verksamhet och innevarande års studietimmar (70 respektive 25 procent). 5 procent går till en särskild pott hos Blekinge Läns Bildningsförbund.

Blekinge Läns Bildningsförbund har ett omfattande uppdrag, alltifrån fördelning av bidrag, omvärldsbevakning till uppföljning och analys av fördelade medel. När det gäller uppföljning ställer regionen ibland specifika frågor och ber konsulenten att göra utredningar. Kopplingen till Blekinge Läns Bildningsförbund är också en viktig del av uppföljningen.

Regionen har en nära dialog med Blekinge Läns Bildningsförbund, som i sin tur har en nära dialog med studieförbunden. Hittills har man inte gjort några specifika granskningar eller stött på några avvikelser. Man fokuserar på att skapa trygghet och tillit.

Omvärldsbevakning och nationella trender

Region Blekinge har inte gjort några speciella förändringar i bidragsmodellen utifrån förändringar på statlig nivå. Man menar att stat, region och kommun har olika roller där regionen fokuserar på utveckling och kommunen lägger fokus på verksamhet. Det finns inga planer på att göra stora förändringar i bidragsmodellen i dagsläget. Viktigast är att skapa långsiktiga system som säkerställer kontinuitet.

Samverkan och relationer

Dialogen med studieförbunden går via Blekinge Läns Bildningsförbund och detta anses fungera bra. Regionen förmedlar också kontakter mellan kommuner/regionen och studieförbunden kring specifika satsningar eller frågeställningar.

Utveckling och framtid

Från regionens sida betonas betydelsen av den ideella sektorn, inte minst när det gäller beredskapsfrågorna.

Region Kalmar län

Bidragsfördelning och uppföljning

Bidragssystemet i Region Kalmar län bygger på en ansökan som förbunden skickar in och SCB-statistik. Fördelningen utgår från antal unika deltagare, och antal kommuner man är verksam i. Förbunden måste genomföra minst 5 000 studietimmar totalt i länet och ha verksamhet i minst hälften av länets kommuner, med minst 150 studietimmar i respektive kommun, för att vara bidragsberättigade. Förbund som har minst 150 timmar i samtliga kommuner får ett förstärkt stöd.

När det gäller uppföljning lutar man sig mot Folkbildningsrådet då man inte har resurser att göra egna särskilda granskningar. Just nu gör Region Kalmar län en översyn av hur man fördelar stöd. Man tittar på hur bidragsmodellen kan förändras i förhållande till det nya statsbidragssystemet. I arbetet har regionen samråd med Folkbildningsrådet och inväntar deras arbete med kommunmodell och eventuellt en regionmodell. Planen är att ett nytt bidragssystem ska finnas på plats inför nästa bidragsomgång, våren 2026.

Demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter

När det gäller att säkerställa att studieförbundens verksamhet förmedlar och förankrar demokratiska värderingar lutar regionen sig i hög grad på Folkbildningsrådets kvalitetssystem.

När det kommit in signaler om avvikelser hos olika studieförbund har regionen återkopplat till Folkbildningsrådet och därefter kontaktat den aktuella kommunen. Det här tillvägagångssättet har brett stöd hos politiken där man inte vill gå händelserna i förväg. Det finns ett starkt förtroende för studieförbunden från politiken i regionen.

Omvärldsbevakning och nationella trender

I samband med den pågående översynen av regionens stöd till studieförbund har regionen gjort en omvärldsbevakning. Man har fått signaler från studieförbunden att det är krångligt att anpassa sig till olika krav från olika bidragsgivare. Detta har regionen haft i åtanke när de tagit initiativ till träffar med länets kommuner där det visat sig att kommunerna önskar sig en samordnad kommunmodell.

Regionens dialog med kommunerna har varit uppskattade. Många kommuner vill ha stöd när det gäller fördelningen. Region Kalmar län har under denna process tagit rollen som facilitator.

Samverkan och relationer

Region Kalmar län har en tät dialog med studieförbunden. Det finns ett länsbildningsförbund, Länsbildningsförbundet i Kalmar län, (som inte har någon anställd) som är en värdefull kontaktyta för regionen. Man har också mycket direktkontakt med förbunden om t.ex. informationsspridning och ser nu över möjligheten till att mer regelbundet hålla gemensamma konferenser.

Utveckling och framtid

Råd på vägen från Region Kalmar län är att hålla nära kontakt med Folkbildningsrådet, föra dialog med studieförbunden och låta politikerna lära känna studieförbunden, t.ex. genom att bjuda in studieförbunden till nämnden. En uppskattad rutin som regionen arbetat med under vintern och våren är att studieförbunden presenterar sin verksamhet och sina verksamhetsåtaganden på nämndsmöten.

Region Skåne

Bidragsfördelning och uppföljning

Två överenskommelser ligger till grund för Region Skånes bidragsfördelning, "Överenskommelse mellan folkbildningen i Skåne och Region Skåne" och "Överenskommelse om samverkan mellan Region Skåne och Idéburen sektor i Skåne". 2010 tog regionen hem alla medel från bildningsförbundet och fördelar nu själva bidraget, vilket är en speciell ordning. I Västra

Götalandsregionen finns bildningsförbundet kvar. Region Skåne har ersatt länsbildningsrådets funktion med en strukturerad dialog.

Idag fördelas stödet utifrån flera komponenter: 70 procent fördelas utifrån studietimmar, baserat de två tidigare årens snitt. 20 procent baseras på unika deltagare (för att nå fler). 10 procent tematisk – alla får samma summa som delas på de 8 förbunden. Region Skåne har haft olika teman, t.ex. det demokratiska uppdraget i en digital tid. Varje tema är två år. Förbunden gör årligen filmer som redovisning av den tematiska delen.

Bidragssystemet utgår den regionala kulturplanen och från de nationella folkbildningsmålen. Region Skåne har ännu inte justerat stödsystemet utifrån nationella förändringar eftersom det finns många osäkra komponenter. Eventuella förslag utifrån folkbildningsutredningen, Folkbildningsrådets förslag till regional modell, finansiering och hur det nya nationella bidragssystemet faller ut är några osäkerhetsfaktorer. En genomlysning av en extern konsult planeras under 2026 och därefter tas ett nytt bidragssystem fram i nära dialog med studieförbunden.

För att säkerställa att bidragen fördelas i linje med styrdokumentet har Region Skåne flera verktyg. Förbunden ansöker i regionens portaler. Man har årliga samtal med förbunden. I ansökningar och samtal är utgångspunkten kulturplanens prioriterade områden. Detta gäller alla stödmottagare. Man gör även kontroll av SCB-statistik och följer upp förbundens redovisning av filmer utifrån teman. Regionens intryck är också att studieförbunden själva har gjort mycket för att skärpa kontrollen. När signaler om avvikelser kommer följs detta upp och justeringar görs.

Region Skåne har, med hjälp av en extern konsult, särskilt granskat Ibn Rushds verksamhet och utifrån granskningen beslöt kulturnämnden att dra in stödet.

Omvärldsbevakning och nationella trender

Region Skåne menar att det efter många års arbete nu börjar komma synergier av arbetssättet med studieförbunden. De är mera med i de tvärgående områdena i kulturplanen och samarbetar bättre utifrån ekonomiska utmaningar.

En tydlig trend är behovet av att söka externa medel.

Region Skåne har ett samarbete med kommunerna om frågorna. Sju kommuner i Skåne ger inget anslag alls till studieförbunden. Systemet bygger på att de kommunala, regionala och statliga stödsystemen samverkar för att utgöra bästa möjliga stöd för studieförbunden.

Region Skåne följer noga förändringarna på nationell nivå via SKR och Folkbildningsrådet.

Utveckling och samverkan

Medskick från Region Skåne är att tidig samverkan är mycket viktig i det fortsatta arbetet. Det handlar om ett långsiktigt tillitsbygge. Det finns utmaningar med att synliggöra verksamhetens olika delar – den är komplex. Ibland finns strukturella hinder, en starkare samverkan mellan olika aktörer, t.ex. biblioteken och studieförbunden har stor potential. Ha respekt för att saker och ting tar tid. Nu börjar Region Skåne se effekterna av det långsiktiga arbetet tillsammans med studieförbunden.

Alvesta kommun

Bidragsfördelning och uppföljning

Bidragen beräknas utifrån kvantitativa data såsom studietimmar och kulturarrangemang. Det finns även en fri pott som är sökbar men intresset har inte varit så stort. I dagsläget finns bara Studieförbundet Vuxenskolan och ABF på plats i kommunen.

Alvesta kommun har gjort en del satsningar tillsammans med olika studieförbund vid behov. Bland annat samarbetat med Studieförbundet och 4 H om verksamhet tillsammans på museet Hjärtenholm. Man har även haft samarbete med ABF.

En annan funktion som kommunen har nyttjat är förbundens roll som föreningsutvecklare. Man har till exempel skickat vissa föreningar till ABF där de fått ta del av föreningsutveckling såsom t.ex. styrelseutbildningar.

Alvesta kommun har väldigt lite kommunikation med studieförbunden idag. Handläggaren har uppdraget på en liten del av sin tjänst. Kommunen har begränsade resurser till uppföljning och kontroll. Man utgår från det som förbunden skickar in och gör en rimlighetskontroll. Hela systemet bygger på tillit. Från kommunens sida skulle man vilja ha en tätare dialog med studieförbunden men det är en resursfråga.

Demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter

Kommunen har inte resurser att göra detaljerade uppföljningar. Ibn Rushd har haft en omfattande verksamhet i Alvesta, kopplat till några föreningar. Denna verksamhet har fått kommunalt stöd för sina aktiviteter 2023 men utbetalda under 2024.

Omvärldsbevakning och nationella trender

Alvesta kommun följer Folkbildningsrådets arbete med att ta fram en kommunmodell. Man vill framåt sätta mindre fokus på det kvantitativa och hitta gemensamma linjer med studieförbunden.

Trots minskade anslag har man inte märkt någon större skillnad i förbundens närvaro i kommunen. En synpunkt är att studieförbunden är dåliga på att visa upp och försvara sin verksamhet på ett samordnat sätt. De gör mycket nytta i kommunen men de är anonyma. Här skulle regionen kunna ta en mera aktiv roll och samordna frågan t.ex. på kulturchefsnätverket.

Utveckling och framtid

Från Alvesta kommun har man några medskick om hur arbetet med studieförbunden skulle kunna förbättras. Årsberättelserna kan förbättras och tydligare redovisa vad som händer i kommunen för att underlätta för politikerna att förstå den lokala nyttan. Det handlar ofta om att pengarna växlas upp och genererar en verksamhet som kommunerna faktiskt slipper finansiera.

Bildningsförbundet kunde också vara mera aktiva och besöka aktuella nämnder och föra alla förbundens talan.

Det vore bra om regionen tar täten i frågan och agerar kravställare och till exempel ser till att verksamheten når ut i hela länet. Regionen kan också tydligare visa att de är en del av kontrollfunktionen. Då kan de kommunala politikerna bli trygga.

Från Alvesta kommuns sida betonar man att det är svårt att se allt gott som görs när fusk kommer i fokus. Kommunen kommer sannolikt aldrig ha resurser att göra kontroller och ju bättre det gemensamma kontrollsystemet fungerar desto tryggare kan man vara i en kommun.

Det är viktigt att förbunden tydligt förklarar verksamhetens nytta. Detta har de tyvärr ibland missat. Det kan till exempel handla om att nå ut till helt nya grupper, som Ibn Rushd gjorde under pandemin. Detta är en viktig funktion.